

Havebladet

NR. 3 / AUGUST 2019

Kolonihaveforbundet

MERE LIV I HAVEN

Sommerfuglebusk

Staudebedets
lodrette spir

En haveforening
som alle andre?

Østjylland
laver kampagne
for
kolonihaver

Læs også: Insekter i haven / Ny græsplæne

Drømmer du om

TILBUD

Ved køb inden
1/9 2019 får du
GRATIS NEDRIVNING
af eksisterende
hus

Nøglefærdigt kampagnehus

Pris kun

50 m² • Pris 575.000*

60 m² • Pris 625.000*

65 m² • Pris 660.000*

HVAD ER MED I PRISEN

- Støbt sokkel og gulv
- Køkken - inkl. hårde hvidevarer
- Fliser i bad - på gulv og i brus
- El og VVS installation
- 14 mm lamelparketgulv
- Sanitet til bad
- Isolering - gulv 200 mm
loft 200 mm • vægge 150 mm

* Ekskl. stikledninger og malerarbejde.

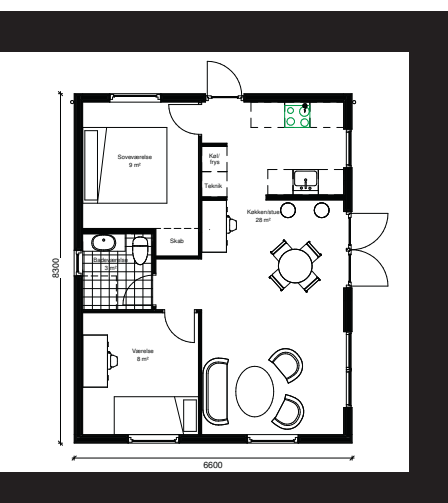
VI TILBYDER OGSÅ INDIVIDUELT BYGGERI

nytt fritidshus!

Vi er specialister i KOLONIHAVE-
HUSE OG FRITIDSHUSE
– bygget efter dine ønsker.

Medbyg · Letbyg · Færdigbyg · Nøglefærdig

**COMBI
GRUPPEN**

Tlf. 25 85 69 11
combigruppen.dk

Lederen

Af Preben Jacobsen / Forbundsformand

Selvom vi vel i skrivende stund ikke rigtig synes, at vi er kommet i gang med sommeren, må vi konstatere, at vi er gået ind i den sidste sommermåned når Havebladet udkommer. For mange af os er sommerferien overstået og skolerne er startet igen.

På trods af vejret er det dejligt at være kolonihavelejer i en tid, hvor det grønne liv er sat på den politiske dagsorden.

Grønt på dagsordenen

Aldrig har der været så meget opmærksomhed på bæredygtighed og miljø, som vi oplevede under valgkampen; både til EU og vores eget folketingsvalg.

Det var dejligt at mærke den interesse og opbakning, som det grønne og bæredygtige Danmark blev mødt med fra alle aldersgrupper: unge, ældre og dem midt imellem. Det er også dejligt at vide, at vi er en del af noget større; nemlig det grønne verdensbillede. I september 2015 vedtog FN 17 verdensmål for bæredygtig udvikling. Målene skal hjælpe alle verdens lande til at sætte kurs mod en mere bæredygtig udvikling for både mennesker og planet. Selvom kolonihaver kun er små pletter i et stort verdensbillede, så kan vi se og høre, hvor meget bæredygtighed og ansvarlighed

betyder for jer medlemmer. Det er godt at vide, at vi via haverne sikrer almindelige mennesker adgang til naturen, at vi skaber grundlag for forbedret ernæring, sundhed og trivsel, ansvarligt forbrug og produktion samt meget andet, som indgår i verdensmålene. Vi er med til at sikre den rette kurs. Husk at klappe jer selv på skuldrene for det.

Brug naturens kompetencer

Som vi har skrevet mange gange før, er kolonihaven stedet hvor bymennesket møder naturen på meget nært hold. Det er her vi lærer at passe på den og pleje den. Det er her vi lærer, at hvis vi ønsker at være en del af det grønne, så skal vi også passe på de dyr, der lever i vores natur; fra de mindste insekter til de større dyr.

I sidste nummer af Havebladet kunne vi læse om, hvordan kolonihaverne opstod som et slags spisekammer, hvor arbejderne både kunne dyrke sunde afgrøder og på en billig måde styrke folkesundheden samt mindske drikfældigheden. Vi ser en fornyet interesse for selv at dyrke. Kolonihaven er igen ved at blive vores spisekammer. Diversiteten i vores haver betyder, at vi i dag kan spise frugt og grøntsager, der er produceret bæredygtigt, uden brug af sprøjtegifte og helt fri for tilsætningsstoffer.

Naturen har sine egne spilleregler, men hvis vi bruger tid på at lære, så kan vi faktisk nå til et optimalt økosystem i hver have, hvor vi kan dyrke flotte og lækre afgrøder uden sprøjtemidler og uden at man kan se ret mange tandsæt fra uønskede insekter.

Det opnår vi ved både at lære, hvordan vi sammensætter afgrøder og blomster, så vi tiltrækker gavnlige insekter og undgår skadedyr uden sprøjtemidler (læs evt. artiklen i Havebladet nr. 1, 2019, Fra skrot til økoslot) og ved at lave rum i haven, hvor dyrene kan udfolde sig: insekthoteller og fuglekasser etc. I dette blad på side 12 giver indehaveren af urtehaver.dk gode råd til netop dyrelivet i haven.

KOLONIHAVEFORBUNDET

KOLONIHAVEFORBUNDETS HOVEDKONTOR OG REDAKTION

Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev
Tlf. 38 28 87 50
info@kolonihave.dk
www.kolonihaveforbundet.dk

KONTORETS TELEFON- OG ÅBNINGSTIDER

Mandag-torsdag 10-12
Fredag Lukket

ANNONCEKSPEDITION

Vendemus ApS
Tlf. 72 22 70 80
jan@vendemus.dk
www.vendemus.dk

HAVEMAILLEN

Spørgsmål modtages gerne pr. mail og svar gives normalt i løbet af en uges tid. Følg os på Facebook gruppen I Haven med Kolonihaveforbundet.

Flere kolonihaver

Kolonihaverne er et vigtigt supplement til byerne og til helt almindelige mennesker, som ikke har adgang til egen natur. Danskerne oplever fysisk og psykisk velvære i det grønne og vi ved fra undersøgelser, at havearbejde og haveliv sparer samfundet for mange penge.

Derfor hilser vi Østjyllands kreds' informationskampagne velkommen (se s. 35). Kredsen arbejder på at få etableret flere kolonihaver i Randers. Det er et projekt og en idé vi bakker op om, og som flere kredse med fordel også kunne arbejde med.

Status på regeringsudspillet

Da vi mødtes med en del landspolitikere i forbindelse med Hovedstadsudspillet 2030, oplevede vi en stor opbakning om kolonihavetanken og en forståelse for, at der faktisk skulle etableres flere kolonihaveområder. Det var virkelig glædeligt også at høre, at der var opbakning til tanken om nye haveformer, der tilgodeser de yngre og nye byboers ønske om et lille, grønt område, hvor de kan være sammen med naturen.

Imidlertid er der ingen afklaring. Hverken på ovenstående eller på den tidligere regerings ønske om at ændre kolonihaveloven. Vi ved ikke, om statsminister Mette Frederiksens regering forsætter det lovgivningsarbejde som startede inden valget, men vi er opmærksomme og parate til at fortsætte det arbejde, der sluttede ved valget.

God og bærdygtig sommer

INDHOLD

- 4 Lederen
- 6 Aktiv i haven
- 10 Astrids Have
- 11 Morfars prydhave
- 12 Insekter i haven
- 14 Lidt af hvert
- 18 Fra granitklipper i Sverige til brosten i baghaven
- 20 I forbifarten
- 21 Sommerfuglebusk
- 22 Staudebedets lodrette spir
- 24 Frugt og bær
- 25 Havebladets ABC
- 26 Sen såning i køkkenhaven
- 27 Krydderurter
- 28 Mere liv i haven
- 29 Konsulentmøde i Svendborg
- 30 Gode bøger
- 31 Havem@ilen
- 32 En haveforening som alle andre?
- 33 Ny græsplæne
- 34 Den syge side
- 35 Østjylland laver kampagne for kolonihaver
- 36 Jura - hvad kan du få hjælp til?
- 37 Politisk støtte til kolonihavernes fremtid
- 38 Kolonihaveforbundet ønsker tillykke
- 40 Dialognet - sådan er det opbygget
- 41 Krydsord

REDAKTION

· Forbundsformand
Preben Jacobsen
(ansvarshavende)
· Grethe Bjerregaard
(redaktør)

TILKNYTTET REDAKTIONEN

· Hovedbestyrelses-
medlem
Preben Sørensen
· Landskabsarkitekt-
erne Ole Statta og
Hans Preisler
· Direktør Ditte Jensen

ANSVAR

Hvor intet andet er
nævnt er illustrationer
af artiklens forfatter.
Redaktionen påtager
sig intet ansvar for
stof, der indsendes
uopfordret til
Havebladet.

LAYOUT OG TRYK

Novagraf A/S
Eftertryk er ikke tilladt

OPLAG

Ca. 40.500

ISSN

0017-8497

REDAKTIONELT STOF FRA FORENINGERNE TIL HAVEBLADET 4/2019

Udbedes til
redaktionen senest
12. august 2019.
Havebladet 4/2019
udkommer primo
oktober 2019.

AKTIV I HAVEN

Æbler
opbevares i
et lag i kasser
køligt og
frostfrit

AUGUST

Der høstes dagligt grøntsager i kolonihaven. Stauder, sommerblomster og roser giver haven farve og buketter til vaserne. Frugtbuskes bær viser farve og kan snart høstes. Frugttræers frugter udvikles, bliver større og begynder at få farve.

HUSK: Beskæring/udtynding af ribs, solbær og stikkelsbær kan foretages i forbindelse med plukning.

HUSK: At fjerne ca. 1/5 af de ældste (mørkeste) grene helt nede i busken. Undgå at der bliver en stab tilbage. Lys og luft i buskene sikrer mod sygdomme og giver bærrerne god farve.

Gennemsnitstal
Temperatur 15,6 °C.
Nedbør 68 mm.
Fordampning 86 mm.

Gødning

Planterne skal ikke gødes mere, grenene skal afmodne og forberede sig på efteråret og blive træagtige. Urteagtige skud bliver nemt ødelagt ved lave temperaturer/frost.

PRYDHAVEN

Roser

Botaniske, historiske og engelske roser er ved at være afblomstret mens bunddækkeroser, lave roser og buket-/storblostmstrede roser vil blomstre længe.

Klematis

Klematis står smukt og blomstrer. Det kan være aktuelt at binde dem op for sidste gang i år.

Sommerblomster

Sommerblomster står frodige, blomsterrige og fylder godt i bede, krukker og altankasser. Vanding er stadig vigtig, ligeledes vil det pynte jævnlige at fjerne visne blomster.

Stauder

Stauderne står frodigt og blomstrer i mange forskellige farver: blå, hvide, gule og røde og giver et flot blomsterbillede. Omplantning kan foretages. Oftest er der nogle sorter der gror for meget og andre for lidt, derfor kan en omplantning være gavnlig, så der bliver balance i staudegupperne. Er grupperne pænt store, kan man skære nogle flotte buketter.

Nye stauder fra potter kan plantes, supplerer fx i eksisterende bed, så der kommer nye farver.

Blomsterløg

Er der i juni taget blomsterløg op til tørring, kan de lægges et nyt sted i haven sidst på måneden.

Krysantemum og Dahlia

Både krysantemum og Dahlia er efterhånden vokset godt til, og det kan være nødvendig at binde planterne til en stok. Efterhånden som blomsterne udvikles bliver blomsterhovederne tunge. De giver nogle dejlige, farverige buketter.

Græsset

Græsset skal gerne gro nogle måneder endnu, så lidt gødning vil være aktuelt. Græsset klippes kontinuerligt.

1. *Citrullus lanatus*, vandmelon
2. *Phaseolus vulgaris*, bønner
3. *Tulipa kaufmanniana*, vild tulipan

KØKKENHAVEN

Kartofler

Kartoflerne er ved at have nået ønsket størrelse. For at stoppe væksten kan toppen klippes af. Toppen kan omdannes til kompost.

Bønner

Bønner høstes jævnligt inden de bliver for grove. Både lave bønner, stang- og pralbønner kan høstes. Bønner er gode at fryse.

Løg

Når toppen gulner på løgene er det tiden at tage dem op, det er begrænset hvor meget de yderligere vil vokse. Løgene skal tørres, lad dem ikke ligge på jorden, men hævet op, så de kan tørres hele vejen rundt. Godt tørrede løg giver den bedste vinteropbevaring.

Frugttræer

Æbler og pærer tyndes godt ud, en frugt pr. 10-15 cm. For blomsters vedkommende vil en afstand på 3 fingres bredde være passende. Store, velfarvede frugter er de mest velsmagende.

Kirsebærtræernes grene udtyndes kraftigt når frugterne er høstet. Knækkede grene fjernes.

VÆKSTHUSET

Fersken modner og fuldmodne frugter smager bedst. Grene der har båret frugt klippes af.

Vindruer

Vindruer udtyndes i klaserne. De første druer kan høstes.

Meloner

Melonfrugter har fået størrelse og når de dufter af melon er de modne.

Tomat, agurk, peber m.m.

Der høstes jævnligt frugter.

SEPTEMBER

En måned hvor der foregår mange aktiviteter i kolonihaven. Der kan anlægges ny terrasse, opsættes pergola. Der kan sås ny græsplæne, plantes stedsegrønne planter. Hække kan klippes, de første æbler plukkes. Der kan høstes meget i køkkenhaven og væksthuset.

HUSK:

Planter, der skal opbevares frostfrit vinteren igennem, har kun et lille behov for vand. Der er kun lidt fordampning og planter uden blade har næsten ingen brug for vand..

HUSK:

At vande. Dog dør flere planter i krukker på grund af overvanding end af vandmangel.

PLANTNING

Stedsegrønne planter plantes bedst ved høj jordtemperatur; det giver gode etableringsmuligheder for planternes rødder inden vinteren. Surbundsplanter plantes også nu i en luftig jord med lavt kalktal, ikke over pH 5,5. Er jorden ikke sur nok plantes i en grov og lys spagnum (tørvestrøelse). Grov spagnum sikrer luft til planternes rødder og lys spagnum omsættes langsomt.

Gennemsnitstal
Temperatur 12,7 °C.
Nedbør 71 mm.
Fordampning 50 mm.

STAUDER

Staudebedet kan omlægges. Inden der plantes skal jorden være fri for flerårigt ukrudt. Er jorden meget leret kan der blandes grus i, det giver en bedre jordstruktur. Omsat kompost kan ligeledes blandes i. Jorden bearbejdes godt med en håndkultivator så der sikres en god krummestruktur. Fræsning finder jorden for meget. Stauder kan deles. Det yderste af planten er det yngste og velegnet til nyplantning. Midten, den ældste del af planten, kan evt. kasseres. Ved efterplantning i eksisterende staudebed er det vigtigt at vælge planter som passer i farve og højde til eksisterende planter.

PLANLÆG FORÅRET

Forårets blomsterflor lægges nu. Det gælder f.eks. tulipaner, narcisser, hyacinter, vintergæk, erantis og mange flere.

Løgene lægges i grupper, gerne med mange løg pr. gruppe, det vil give en flot blomstervirkning.

Blomsterløg kan lægges i urtepotter, som graves ned i f.eks. køkkenhaven og tages frem til drivning i væksthuset i december. Nøgen jomfru er løgplanter som

1. *Phacelia tanacetifolia*, honningurt
2. *Dahlia*, Georgine
3. Vandrende skygge

blomstrer nu. Hvis de evt. skal flyttes et nyt sted hen kan de graves op nu og placeres et nyt sted.

Køkkenhaven

Hvidløg kan sættes i jorden så de er klar til næste sommer. Rodfrugterne har bedst af at blive så længe som muligt i jorden f.eks. kartofler, gulerødder, selleri m.fl.

Vårsalat/feldsalat er ikke så lyskrævende og kan stadig sås og de indeholder mange C-vitaminer.

Persille, purløg, merian og timian kan pottes og efterhånden tages ind i vindueskarmen; så er det grønne drys sikret.

Efterhånden som jordarealerne tømmes i køkkenhaven kan der sås efterafgrøder. Honningurt er velegnet og smuk.

Krysantemum graves op sidst på måneden og flyttes i væksthuset, der kan stadig plukkes mange fine blomstrende buketter.

Hække klippes

Det er ved at være tiden at klippe hækkene for sidst gang i denne havesæson. Klip godt tilbage, så hækken ikke bliver bredere og bredere. Den smukkeste hæk er 40 cm bred ved jorden 20 cm bred i toppen når hækken er 1,80 cm høj. Spænd en snor, så toppen af hækken er fuldstændig lige høj.

Også de stedsegrønne hække klippes, og de vil fremstå smukt skarpe i formen vinteren igennem.

Stedsegrønne, skulpturformede planter klippes omhyggeligt, så de står helt skarpe.

Ophold i haven

En hel del indendørsplanter kan have været på rekreation i kolonihaven, enten i krukke eller frit udplantet. Fuksie og

engletrompet bør blomstre af inden de sættes væk hvor der er mørkt, køligt og frostfrit. De tages ind når der varsles nattefrost. Fjern bladene og se planterne igennem for skadedyr.

Stueplanter der har været på rekreation i haven tages ind. Azalea kan dog vente til en gang i næste måned.

Julekaktus bør blive ude til der varsles nattefrost. Køligheden øger blomstringen.

Planter i krukke beskyttes mod frost. Krukker til vinteropbevaring stilles køligt og frostfrit.

Alle visne blomster og blade fjernes, ligeledes bløde skud. Se efter skadedyr og fjern dem.

Ting til tørring

Tørre ting - blomster, grene etc. - til dekorationer indsamles og opbevares tørt.

Væksthuset

Vindruer udtyndes. Klip evt. blade af, så der kommer lys til druerne i klaserne.

Tomater høstes, grønne kan modne i vindueskarmen eller syltes som grønne.

Tidlige æblesorter

Tidlige æblesorter modner. Der kan stadig udtyndes frugter i de sent modnende æble- og pæresorter. Efter nedplukning opbevares de i kasser, der fint kan stå ude indtil frosten kommer, blot de er skærmet for sol og regn.

Savner I stabilt og lynhurtigt internet i kolonihaven?

Så tøv ikke. Vi lægger fiberkabler i jorden, så I kan få Danmarks hurtigste og mest stabile internetforbindelser i jeres kolonihavehuse.

Vi tilbyder hastigheder op til 1.000 Mbit som standard.

Har I lukket i vinterhalvåret? Pyt, vi finder løsningen, der passer til jeres haveforening. Vi benytter skånsomme gravemetoder i kolonihaver og passer godt på jeres område.

Interesseret?

Læs mere på www.gigabit.dk/kolonihave

Spørgsmål?

Du er velkommen til at kontakte vores projektudvikler Søren på soren@gigabit.dk eller 9330 7018

GIGABIT
Danmarks hurtigste Internet

Gigabit blev stiftet i 2014. Vi samarbejder med ildsjæle og beboergrupper om at få etableret lynhurtigt internet i lokalområder.

Noget af det bedste ved at rykke fra lejlighed til kolonihave er, at vi bliver endnu mere opmærksomme på dyrelivet. Der er liv allevegne. Ikke bare naboernes hunde og katte, men insekter, fugle og padder.

ASTRIDS *Have*

I SAMEKSISTENS MED NATUREN!

Vi har sat vores haletudser tilbage til vandhullet, fordi de havde fået både arme og ben. Særligt Sigurd savner dem, for han kiggede til dem hver dag, fodrede dem, og holdt øje med at vandet og planterne i akvariet var friskt.

Afvekslende dyreliv

Men der er heldigvis mængder af andre smådyr, han kan kaste kærligheden på. Sammen med Aksel finder han insekter, som de kigger på gennem en lup. Hvis insekterne er kommet til skade og har brug for ro og pleje, kommer Sigurd dem i sin insektboks med net. Der er gang i både bøger og internet, når vi skal finde ud af, hvad det er for noget småkryb, de fanger. Vores ene nabo deler drengenes fascination for kryb, så når han finder et spændende eksemplar, kommer han ind til os med det. Vi har et lille hul i hækken mellem haverne, så det er nemt at udveksle insekter med mere. Det var også ham, der for et par år siden kom det lille pindsvin til undsætning, da det havde

viklet sig ind i nettet på fodboldmålet. Denne sommer har også budt på en redningsaktion. En formiddag, hvor jeg havde lagt mig med en gedigen sommerinfluenza, hørte jeg høje lyde fra haven. Jeg troede først, det var børnene, men det viste sig at være to små ællinger, der trippede rundt og højlydt skræppede efter deres mor. Naboen fortalte, at de havde kaldt længe, men moderen var væk, så hvis de skulle have en chance for at overleve, var det en sag for Dyrenes Beskyttelse og dyreambulancen. Han lånte et fiskenet til forsigtigt at indfange de små nuttede størrelser.

Musvitter og bladlus

Hvor ællinger i haven trods alt hører til sjældenhederne her, så er bladlus tilbagevendende gæster. Særligt frugttræerne er angrebet. Vi har sprøjtet med en blanding af vand og brun sæbe for at holde det nede, men det har faktisk været sjovt at følge dyrelivet omkring de små bladlus. Myrerne bruger bladlusene som en slags malkekvæg, hvor de spiser deres ekskrementer, der er fyldt med sukker. De mange mariehøns har også en fest

med bladlusene. Og så er der musvitterne, der har boet i en fuglekasse på bagterrassen, de vimser rundt inde imellem æbletræernes grene. Da vi slog bladlus op på nettet lærte vi, at de også er begejstrede for bladlus. Pludselig kunne jeg se, hvad det er vi har gang i; vores vildtvoksende have, er et paradis for dyrelivet. Vi lever i perfekt sameksistens med naturen. Det er jo ren biodiversitet!

Efeu

I den frodige have har vi også en del efeu. Det er virkelig en plante, der kan dele vandene. Den breder sig hurtigt og dækker alt. Vi har det rundt om udebadet, hvor det fungerer upåklageligt. Det giver ly for blæsten på en kølig morgen og man kan stå helt ugenert. Jeg elsker det udebad; fornemmelse af brosten under fødderne og det at være omkranset af grønt, mens vandet løber. Astrid mener dog, at det hele er lidt for grønt. Det er noget med edderkopper og andet kryb, der kan gemme sig bag bladene. Jeg synes nu, de plejer at holde afstand når først vandet løber.

Så var det straks værre med den gigantiske edderkop Sigurd opdagede i sengen i morges. Selv for en glad dyreentusiast var det næsten for meget af det gode. Aksel mente, at det var en af dem, der kunne bide. Det fandt vi nu aldrig ud af, for så gik mor i aktion; bevæbnet med et stykke køkkenrulle rykkede jeg ind og slog bæstet ihjel! Drengene syntes, det var synd, men Astrid og jeg var enige: Så skulle den have holdt sig fra sengen; dér går grænsen nu alligevel for sameksistens med naturen!

Af Tina Baungaard Nielsen

Jeg ønsker
alle en rigtig god
eftersommer i
haverne.

1.

2.

1. Jeg har været så heldig at få mange selvsåede akelejer i haven. Det er en pragtfuld og smuk blomst. Den er også god til indendørs brug i buketter og dekorationer, så den passer jeg meget på. Den er flerårig og kommer hvert år.
2. Daglili har det botaniske navn *Hemerocallis*. Den er også flerårig og svigtede heller ikke i år. Den gav utallige smukke gule blomster, selvom der ikke var fint havevejr. Den kan deles om efteråret og så kan en enkelt plante blive til mange nye.

Morfars prydhave

MIDSOMMERSTATUS

Arets klimaudfordringer i haven fortsatte og jeg kan ikke minde, at jeg har oplevet sådan et koldt og vådt forår. I Horsens og omegn havde vi den 29.05. en temperatur på -3,2 °C. Det gav store udfordringer. Denne sene nattefrost kom desværre igen til at passe med mit generelle svar til spørgsmålet: Hvornår får vi ikke nattefrost mere? Til dette spørgsmål svarer jeg altid, at fra Grundlovsdag den 5. juni er der 99% sikkerhed for at nattefrosten er stoppet for dette forår.

Status for foråret 2019

Denne artikel havde deadline omkring 1 juni, så det har ikke været helt muligt at lægge alle den sene nattefrosts skader ind i artiklen. En ting er helt klar og det er at frugttræer ikke bryder sig om nattefrost i blomstringsperioden. Jeg kan roligt fastslå at frugttræerne over hele landet blev ramt af sen nattefrost lige midt i perioden hvor deres blomster stod i fuldt flor. Med dette som baggrund er jeg desværre sikker på, at der ikke bliver meget frugt til efteråret. Lige nu kan der også ses mange skader efter den lange tørkeperiode i 2018 kombineret med meget nedbør i foråret 2019. Skaderne kan ses som udgåede buske og træer. Mange haveejere fandt heldigvis ud af at mange planter kun kunne reddes

I august er tidspunktet kommet, hvor du skal nyde hele forårets og forsommerens arbejde i haven. Det er også nu jeg altid foretager en evaluering af de resultater som kan ses i haven indtil nu.

ved en kraftig eller total nedskæring. Dette gartnertrick kan kun anvendes ved rodægte planter. Planter som er podede kan ikke nedskæres til under podestedet. Gør man det fjernes hele den forældede del af planten. Yderligere kan tilføjes til årets ekstremer at vi først den 02.06.2019 havde årets første sommerdag hvor temperaturen nåede over +25 °C. Dagens højeste temperatur blev på +26,1 grader. Det er meget sent at vi fik årets første sommerdag. Den ligger gerne i april eller maj måned.

Hvad sker der lige nu i morfars prydhave?

Efter det kolde, regnfulde forår hvad kan jeg så gøre i prydhaven? Jeg sørger altid for at have mange tilplantede krukker. Som blomster bruger jeg altid enårige sommerblomster som f.eks. stedmoder. De findes i talrige udgaver og i alle farver med store blomster og i mindre udgaver. Disse planter er særdeles hårdføre og kan tåle et temperatursvingende forår. Bliver de lidt kedelige tåler de hård nedklipping.

Med lidt gødningsvand får de hurtigt mange blomster.

Jeg bruger også meget at tilså krukkerne med de farvestrålende blomsterposer med blandede frø i alle farver og udgaver. På denne måde kan du få mange krukker tilsået for kun 10-20 kr.

Vanding i haven

Jeg tror at der er mange haveejere som har fået sig noget af en overraskelse over prisen på vand. Det var særlig mærkbart efter de unormale høje temperaturer i 2018. Der var desværre mange som vandede helt ukritisk, selv i fuld sol. Den største nytte har planterne af vandet når fordampningen er mindst. Det er den når solen er væk fra de pågældende bede eller græsplænen. Jeg håber også at der er mange som opdagede hvor hurtigt en fuldstændig gul, afsveden græsplæne er om at blive smuk grøn igen. Mine plæner var helt perfekte igen efter ca. 14 dage. Så snart der kommer regn igen sker miraklet. Plænerne bliver igen grønne og skal have deres ugentlige slåning.

Af John Henriksen / Fhv. slotsgartner

Insekter

i haven

Ordet insekt har en lidt negativ klang hos mange haveejere, men hvis ikke det var for insekterne og deres forunderlige univers, var vi her måske slet ikke.

Venner og bekendte spørger mig ofte til råds om, hvilken plante de skal plante på et givent sted, hvortil jeg svarer: "Du skal plante denne her, for den tiltrækker insekter". Så kigger de mistroisk på mig og siger: "Nå, men så skal jeg nok ikke have lige dén plante her tæt på min terrasse". Herefter følger naturligvis en længere forklaring om insekternes gavnlige funktioner og vigtige led i fødekæden, lige indtil vedkommende enten fortryder spørgsmålet eller nikker forstående. Det er vigtigt at forstå, at det hele hænger sammen – ingen frugter uden bestøvning, ingen honning uden bier og ingen føde til de vilde dyr uden insekter.

Færre insekter end tidligere

Jeg er fra den tid, hvor bilernes forruder og lygter var tværet ind i døde insekter efter en god lang køretur i det danske sommerland.

Det er blevet betydeligt lettere at gøre bilerne rene efter den massive insekt-død i løbet af de sidste 30 år. Årsagerne hertil er hovedsageligt mangel på levesteder og fødegrundlag og et stigende pesticid- og gødningsforbrug. Som et af de mest opdyrkede lande i hele verden, bidrager Danmark i høj grad til ensretning af naturen og stor nedgang i mangfoldigheden blandt insekter og andre levende væsner.

Vi kan gøre en forskel

Vi kan naturligvis ikke rette op på alle de skader, vi har forvoldt med det moderne land- og skovbrug, men vi kan med enkelte tiltag øge biodiversiteten og skabe små oaser på vores egen matrikel og måske inspirere naboen og besøgende.

Man ser ofte haveejere drive deres haver, som var de små landbrug – græsplænen som den monokulturelle kornmark uden andre vækster end græs, en strømnet hæk, belægning uden liv i fugerne og et par bede med bar jord mellem planterne. Dette er

biologisk set fattige områder og langt fra noget, der minder om natur. Når man vil invitere insekter og dermed også andet liv ind i haven, skal man skæve til naturens metoder. I naturen findes ikke flere kvadratmeter med samme planter. Der er mangfoldighed både over og under jorden. Der er stor variation af lys og skygge på grund af variation i planterne, masser af kompost i form af vissent planteaffald, der komposterer lige der, hvor det falder og døde træer, der danner levesteder for et hav af insekter og svampe.

Mindst lige så vigtige er de ting, man ikke gør – nemlig at bruge gift. Giften rammer ikke kun de skadedyr og det ukrudt, det er tiltænkt. Det skaber væsentlige ubalancer i hele fødekæden – også for os mennesker!

Læs mere:

Lise Gartmann: Vilde blomster i haven – en magnet til masser af liv (Siesta, 2015)

Af Mia Stochholm / Indehaver af urtehaver.dk

5.

6.

7.

8

1. En blomstereng ved et vandhul er en sikker insektmagnet.
2. Cikorie var tidligere en almindelig grøfttekantsplante. Den kan sagtens trives i vores haver og er en yndet plante for insekterne.
3. Nogle planter er så forædlede, at blomsterne mister værdi for insekterne, fordi de ikke kan finde ind til midten, hvor der er pollen og nektar. Gå efter de ikke-fyldte roser, hvor insekterne bedre kan komme til.
4. Aurora sommerfuglen med de karakteristiske orange vingespids er yngler på engkarse, der kan fremelskes i en fugtig græsplæne.
5. Blomstrende vedbend er rigtig god til insekter og fugle, fordi den blomstrer meget sent på efteråret og sætter bær tidligt på foråret, hvor andre planter er i dvale.
6. Vilde blomster, insekthoteller og varierede blomstringstidspunkter er vigtige elementer i den insektvenlige have.
7. Lad hele eller dele af græsplænen stå uklippet indtil starten af juni måned, så er der mad til insekterne først på sæsonen. Her er det hovedsageligt mælkebøtter og engkarse.
8. En væsentlig sidegevinst ved at lave levesteder for insekterne er, at der skabes større balance mellem nytte- og skadedyr. Det betyder, at man sammen igennem kan lægge sig i hængekøjen og glæde dig over, at luseangrebet klares af mariehøns og deres larver.

Sådan får man en mere naturlig og insektvenlig have:

Undgå kunstgødning og gift

Plant hjemmehørende træer, buske og stauder

Lav permanente, vilde hjørner

Sørg for varieret beplantning

Lav kvasbunker, jordvolde og støbunker

Plant planter med forskellig blomstringstid

Lav et vandhul

Brug kompost, barkflis eller bunddækkeplanter til at dække bar jord

SOLCELLEANLÆG

230V I FRITIDSHUSET Til lys, køleskab, tv

Solcelleanlæg fra Viva Energi leverer 230V til fx **køleskab**, tv, lamper, mobil, pc, kaffemaskine og støvsuger. Nem at montere og betjene med færdiglavet kontrolplade.

Solpakke 900Wh/600W **kr. 10.999,-**

Til alm. køleskab, lys, tv, pc, mobil, iPad.
Strøm nok i højsommer og weekender.
270-275W panel (1x1,65m), 230V (600/1200Wh),
2,4kWh batterilager. Nr. 1369.

Solpakke 1.9KWh/600W **kr. 12.999,-**

Som ovst. m/2 paneler. **Strøm til hele sommeren.** 2 paneler (2x1,65m). Nr. 1370.

Solpakke 1.9KWh/2400W **kr. 18.999,-**

Til kaffemaskine, støvsuger, micro-bølgeovn & alt i solpakke 900Wh.
Strøm til hele sommeren.
2x 270-275W paneler (2x1,65m), 230V/2400W, 4,8kWh
batterilager. Backup-indgang til ekstern 230V kilde. Nr. 1492.

Montering er ikke inkluderet, men anlægget er nemt at opsætte med den udførlige danske monteringsvejledning og fejlsøgningsinstrument. Priser er inkl. moms.

Vi er danmarks førende indenfor batterianlæg!
Læs mere på vivaenergi.dk/fritidshus

Viva Energi

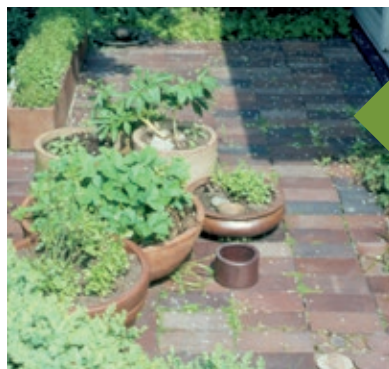
Anelystparken 43B | 8381 Tilst
Tlf. 70 22 70 40 | www.vivaenergi.dk

LIDT AF HVERT

Klinker

i haven giver en fin oplevelse. Klinker kan fås i mange farver.

Jann Poulsen

En have giver mulighed for at få frisk luft og jord under neglene.

En have er levende, i konstant forandring og udvikler sig forskelligt fra år til år. Alligevel har enhver havedyrker med respekt for sig selv lyst til at foretage ændringer, plante nyt og få tips til pasning og indretning.

På de efterfølgende sider får du forhåbentlig gode ideer til netop dette.

Gør plads i væksthuset

Frilandstomater og peberfrugter kan blive uden for væksthuset døgnet rundt, det giver plads til agurkerne, der er mere sarte. De fleste tomater trives uden for væksthuset blot de placeres op ad en lun væg uden for meget træk.

Frank Kirkegaard Hansen

HÆKKLIPPERE

Nogle sværger til motorhækklippere andre til elklippere. Husqvarna supplerer nu deres sortiment af hækklippere med den nye, kraftige motorhækklipper 522HD60X udviklet til professionelt brug. Hækklipperen er skånsom med en lav vægt 4.9 kg og et lavt vibrations- og støjniveau. Håndtaget kan vinkles, så man let kan klippe både sider og top uden at komme ud i skadelige arbejdsstillinger. Sværdet er på 60 cm. Klipperen koster 5.199 kr., det samme som den tilsvarende klipper til grovskæring 522HDR60X. Den kan klare grene op til 30 mm. Det er ikke billigt men modsvares af det professionelle høje niveau.

Hans Preisler

Cyclamen

Cyclamen til friland bliver ikke mere end ca. 10 cm høje. Cyclamen har knolde og lægges i 2-3 cm dybde. Kan også købes som planter i potte.

Findes i flere blomster- og bladfarver.

En god plante til stenbedet.

Jann Poulsen

Let og fleksibel haveslange

Nu kan du vande haven med en let og fleksibel haveslange i et helt nyt og æstetisk design. LIANO fra Gardena består af en indvendig slange beklædt med et solidt tekstilmateriale, der gør det muligt at trække slangen rundt i haven, omkring hjørner, gennem rosenbedet uden at slangen beskadiges eller slår knuder. Den er mærkbart lettere at bære og trække rundt i haven, og når der ikke er vand i slangen, falder den sammen og bliver flad. Endelig er slangen UV resistent og frostsikker og derfor ekstrem holdbar. Den fås i tre længder: 15, 20 og 30 meter og med 30 års garanti. Vejledende pris 459.95 kr. Se mere om produkter, priser og forhandlere på www.Gardena.dk.

Hans Preisler

TØJKOLLEKTION TIL HAVEFOLKET

Husqvarna har designet en ny tøjkollektion Xplorer til have- og motorsavsfolket. Serien består af bløde, varme, åndbare, vind- og vandstoppende materialer med både fleecetrøjer, t-shirts, kasketter, huer, tasker og meget mere. Se mere om kollektioner og priser på www.husqvarna.dk

Hans Preisler

Jern-skulptur

Blandt kolonihavebrugere er der kreative folk, som laver skulpturer og som giver ekstra oplevelse i kolonihaven.

Jann Poulsen

PAS PÅ LARVERNE

Kål kan angribes af kålfluens larve, der gnaver af rødderne og får hele planten til at hænge med bladene. Strø træflis eller græs på jorden for at hindre kålflen i at lægge æg i jorden. Det samme gælder for løg og gulerødder, der bliver gnavet af hhv. løg- og gulerodsfluen. Alternativt kan bruges insektnet.

Frank Kirkegaard

FORLÆNG SÆSONEN I NYTTEHAVEN

Japanræddiker, også kaldet kinaradis, kan sås i køkkenhaven nu. Den kan høstes i september-oktober. Den indeholder meget C-vitamin og anvendes kogt til middagsmaden og til pynt som almindelige radiser i salater m.v. Også andre asiatiske grøntsager som f.eks. pak choi kan sås i august og stadig nå at blive høstklare inden vinteren for alvor sætter ind.

Frank Kirkegaard Hansen

Formklippet

Planter kan arrangeres på mange kreative måder og klippes så der opnås den ønskede effekt.

Jann Poulsen

GENBANKER

Planternes arvelige egenskaber, bestemmes af gener, der findes samlet i trådformede kromosomer i cellekernen.

På grund af menneskenes hårdhændede fremtræden og ændring af de klimatiske forhold uddør mange planteslægter og -arter hvert år.

For at en række arveegenskaber ikke skal gå tabt for det fremtidige forædlingsarbejde, besluttede Nordisk Ministerråd midt i 1970'erne at afsætte midler til en genbank. Her samles en række økonomisk betydningsfulde frøbærende planter til brug for fremtidens forædlingsarbejde.

Denne genbank - kaldet Nordisk GenBank - findes i Alnarp ved Lund i Skåne. Her findes bl.a. frø af gamle grøntsagssorter.

De forskellige plantesamlinger der findes i Arboreter og Botaniske haver betragtes også som genbanker, hvor slægter og arter holdes ved lige.

Pometet i Tåstrup under Københavns Universitet har en stor samling af frugtræer og -buske og er ligeledes en Genbank.

Mange af de udsåede frøplanter af æble og pære har nærmest uspiselige frugter, men de kan i cellekernernes kromosomer rumme anvendelige, nedarvede egenskaber. Det kan være frugtform, farve, smag og modstandsdygtighed overfor insekter eller svampesygdomme.

Ved at arbejde med disse gener fremkommer nye, måske spændende sorter, som også kolonihavebrugere med tiden kan have glæde af.

Jann Poulsen

Træstamme

En ægte kastanie *Castanea sativa* hvis stamme er over 300 år, står i den tidligere Apotekerhave i Rudkøbing.

Jann Poulsen

Solcelleoplader til robotklipperen

Ny solcelleoplader holder robotplæneklipperen kørende hele sæsonen på ren, grøn solenergi og behøver ikke stikkontakt. VIVA Energi A/S har udviklet og markedsført. Strømmen fra solcellerne lagres i dockingstationens eget batteri, så robotten kan køre døgnet rundt selv på overskyede dage. Modellen til havefolket leveres med et smart vinkelstativ og kan placeres enten på jorden eller monteres på væg, og den passer til de fleste robotklippere. Specielt til havefolket leveres også mindre og billigere modeller. Ladeboksen koster 3.499 kr. og hele pakken med ladebokspanel, beslag og batteri fås for 11.499 kr. Se mere på www.vivaenergi.dk/robotlader.dk

Hans Preisler

Kinesertræ

En varm sommer giver en overdådig frodig blomstring hos kinesertræ. De gule blomster er placeret på lange stilke.

Jann Poulsen

VAND

Vand giver frodighed til haven og det er godt for fugle, bier og insekter.

Jann Poulsen

Beskær frugtbuskene

Det er tid til at hindbær og ældre frugtbuske skal beskæres, nu hvor bærrerne er høstet. På frugtbuske fjernes et par af de ældste grene så langt nede som muligt, og på de sommerbærende hindbær fjernes alle grene, der har båret frugt helt nede ved jorden. Beskæringen giver plads til nye, friske og frugtbare skud, så du kan blive ved med at få et godt udbytte og store bær.

Frank Kirkegaard Hansen

moreland^{dk}

ALT TIL HAVE • BOLIG • FRITID

Solsejl

Solsejl er fremstillet i 300D polyester og er vandafvisende. Fås i flere farver, faconer og størrelser.

essence

Essence Læsejl

Fås i flere farver og størrelser med åben eller lukket kassette. Læsejlet kan monteres på husmuren, hvorfra det kan trækkes ud.

Se mere på www.moreland.dk

Essence markiser

Moreland sælger åbne manuelle og lukkede elektriske markiser. Fås også med LED-lys i armene. Flere størrelser og farver.

ELEKTRISK LUKKET MARKISE
I ALUMINIUMSKASSETTE

SPAR

20%
PÅ ALT*

Koden gælder til og med d. 11/8 2019

BESTIL ONLINE
OG FÅ LEVERET TIL DØREN ELLER AFHENT PÅ VORES LAGER I ODENSE

Rabatkode: **have20pr**

*I forhold til normalprisen. Kun varer på lager. Gælder ikke varer på fjernlager. Kan ikke kombineres med andre rabatkoder/tilbud.

Hængeparasol 3 m
Fås i flere farver.

Elektrisk
hængende
terrassevarmer

Santorini loungesæt
hvid/lysegrå
Med aluramme og
lysegrå hynder.

Udendørspejs
Kan anvendes til
både træ og kul.
Højde på 135
eller 172 cm.

Teleskopstige
I aluminium.
Flere størrelser på
www.moreland.dk

Heatus trans-
portabel grill
Diameter på 31 cm.
Til 4 stk. AA batterier.

Fakler
I rustfrit stål
eller bambus.

Vi sender alle hverdage eller afhent på vores lager • Kundeservice 70 22 72 92 mandag-fredag 9 - 15
Gælder til og med d. 11/8 2019 eller så længe lager haves

Fra granitklipper i Sverige til brosten i baghaven

Mange ønsker at have en flisekant eller flisesti langs huset. Dette kan have sine praktiske grunde!

Hvis det er nye brosten, er det måske få år siden de var en del af en klippeformation, mens de gamle slidte nordiske brosten kan have ligget som vejbelægning i flere hundrede år.

Aktivt granitbrud

Ikke så langt fra Vågelvik ligger dette aktive granitbrud. Her kan man se klippevæggen med den sorte krudt, som man anvender til at sprænge

granitblokke fri med. Man kan måske ane sprængkilerne på klippen, som simpelthen er huller der er boret ned i granitten, hvori der lægges sprængsnore. Ved denne metode kan man lave en meget præcis deling.

Sprængteknik

De huller man borer er placeret meget strategisk, så man ved præcis hvor store granitblokke man får fri. Når der sprænges, skubbes granitblokke af

klippevæggen, klar til at viderebearbejdes. Der kan være blokke, der fylder op til 500 m³, svarende til op mod 1500 tons granit der sprænges fri fra klippen og som senere deles op i mindre stykker.

Viderebearbejdning

Blokkene, der er sprængt fri, er flere meter høje og ca. 8 m lange. Det kan se helt uvirkeligt ud, at disse kæmpeblokke kan komme hjem at ligge i haven som en

flot og æstetisk belægning på en terrasse.

Når blokkene er sprængt fri, begynder man med stor præcision at dele dem ved brug af stenkiler. Ligesom ved sprængningen borer man også her huller hvor man ønsker blokkene skal

dele sig. Granitten sættes så i spænd med stålkiler, der flækker blokken. Det kan dog ske at en åre i granitten gør at den ikke flækker præcist som planlagt.

Blokkene kan nu deles ned i endnu mindre størrelser, og man nærmer sig nu en størrelse der kan fragtes ud til salg. Blokke i denne størrelse sælges bl.a. til kunstnere og udstillinger mm. I de

fleste tilfælde vil man dog fortsætte med at dele blokkene, og efter nogle arbejds gange kommer man ned i en størrelse så de kan anvendes som kantsten og sokler under gravsten mm.

Småblokkene og det frakløv der måtte være (fx blokke som ikke er flækket så præcis som ønsket) kan bl.a. blive kørt igennem en spaltemaskine. Den banker eller hugger enten kantsten, brosten eller

chaussesten ud. Også her er det med en imponerende præcision at en så forholdsvis primitiv maskine kan opdele granitblokke til små 10 x 10 cm sten.

Granit, der er i størrelse med brosten og chaussesten, kan man vælge at få sækket op i bigbags, som man også ser med granitskærver (grus). Det er dog stadig mest almindeligt at stenene forlader granitbrudene

i løs vægt via lastbiler og bliver fragtet med skib til havnebyer, hvorfra granitprodukterne sælges videre til entreprenører og lignende.

De sten som er leveret til fx byggemarkeder og gartnerier kan vi som havefolk købe med hjem at lægge i vores haver. Så får man et lille stykke svensk natur i sin have, fx som en flot æstetisk belægning,

som en havemur eller måske kant omkring et bed mm. Som det er med andre naturstenprodukter, så patinerer granit på en måde, så det kun bliver flottere med alderen.

Granitbrud som disse findes også i Danmark, nærmere betegnet på Bornholm, hvor der bl.a. er rødlige og blålige granittyper, som også kan være en del af det vi kalder slidte nordiske chausse- eller brosten. Dansk og svensk granit er kendt som værende nogle af verdens hårdeste og ældste granittyper, og hvis man kigger på chaussesten, brosten, kantsten og gravsten fra før 1970'erne, vil de som oftest komme fra nordiske granitbrud. I dag vil granit i byggemarkeder ofte komme fra Portugal, Indien og Kina, som trods transporten kan sælges billigere end de noget ældre nordiske typer.

Tagpapdirect

SHINGLES TAGPAP

Vores shingles tagpap udnytter innovativ teknologi til at forbedre shingles' præstationer med mindre vægt.

Ale shingles tagpap er produceret, så det giver en overlegen holdbarhed og fleksibilitet. Holdbarhed mindst 40 år alt efter forhold.

Kun 216,- pr. pakke. (sort)
(3 m² pr. pakke, som dækker 2,5 m²)

Fås i flere forskellige farver.

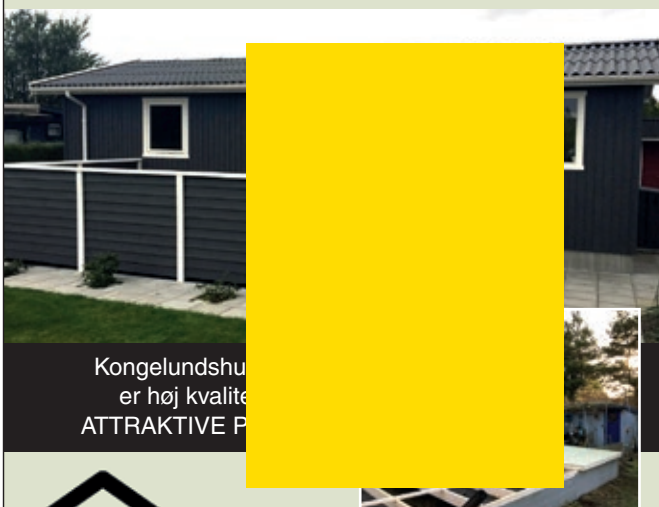

Sort Grøn Rød

www.tagpapdirect.dk
Tlf: 70 23 15 51 - E-mail: salg@tagpapdirect.dk

FRITIDSHUSE

Skal du have bygget nyt kolonihavehus eller fritidshus, eller skal du have renoveret det hus du allerede har, så kontakt os.

Kongelundshuse
er høj kvalitet
ATTRAKTIVE PRISER

KONGELUNDHUSENE APS

Toftgårdsvej 9 · 4622 Havdrup
T: 40 15 70 09 · mail@kongelundshusene.dk

WWW.KONGELUNDHUSENE.DK

i forlbigarten...

Af Carsten Juul / Konsulent i Århuskredsen

OPSTAMMEDE ROSER

Det er sjældent man kan opstamme roser så meget som her uden at de vælter, men når de som her har et spalier at støtte sig til, giver det en meget smuk effekt når blomsterne er samlet i toppen af spalieret.

FLOT BARDISK

I en dejlig, varm sommer kan man lange herlige, kølige, forfriskende, alkoholfrie drikke over denne smukke bardisk.

SIKKERT BÅLSTED

I en tør sommer kan man ikke være forsigtig nok. Her er bålstedet både sikkert og dekorativt.

Man hører ofte, at der ikke er nær så meget fantasi blandt kolonihavebrugere som tidligere. Det modbevises af disse billeder, som Carsten Juul har set på sine mange besøg i haveforeningerne. Se på dem, nyd dem og bliv inspireret.

EN CYKEL KAN BRUGES TIL MEGET

Hvis tiden ikke mere er til at bruge ladcyklen til sit oprindelige formål, kan man jo altid lade den være til nytte på anden vis. Her som plantebeholder.

MAN HJÆLPES VEL AD

Når arbejdet er vel udført er der ikke noget bedre end at slappe af i haven.

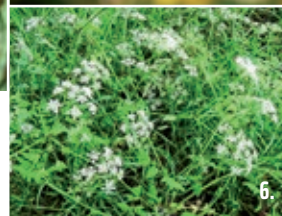
RUSTIKKE HØJBEDSKANTER

Egentlig er der ikke meget, der er kønnere end jern der rustner ensartet. Når det som her kombineres med en sneglebarriere kan man ikke ønske mere.

Sommerfuglebusk

Jørgen Bech-Andersen har blik for ting i haven, mange af os andre ikke tænker over eller lægger mærke til. Læs og lær om noget af det her.

1. Kålsommerfugl.
2. Nældens takvinge.
3. Admiral.
4. Påfugleøj.
5. Humlebi og alm. bi.
6. Kørvel.
7. Estragon.

Af Jørgen Bech-Andersen / Plantepatolog

Sommerfuglebusken *Buddleja davidii* har erobret min have.

Navneroderi

Der er problemer med navnet idet planten er opkaldt efter naturforskeren Adam Buddle og latiniseret bør planten hedde *Buddleia*, men den er allerførst beskrevet som *Buddleja*, så det skal den hedde efter de botaniske regler. Artsnavnet har den fået efter missionæren Armand David, som fandt den i Kina.

Krydsninger

Den vilde *Buddleja davidii* i Himalaya er ikke så farverig, den er hvidlig til lys lilla. Gartnere har ved krydsninger og udvalg udviklet sorter med farver fra hvid, blå, lilla og rød.

I Sydamerika findes en vild, gul sommerfuglebusk *Buddleja globosa* hvor

blomsterne er arrangeret i kugleformede enheder. Den er ikke hårdfør i Danmark, men krydset med *Buddleja davidii* er den hårdfør under navnet *Buddleja x weyeriana* 'Sungold'.

I Danmark frøs *Buddleja* ofte ned tidligere, men ved de senere års milde vintre ikke alene overvintrer den men frøene spirer let, så den kan opføre sig invasivt som i andre lande. I England ses den overalt som tætte krat på jernbaneskråninger og andre uopdyrkede områder. I New Zealand danner den store krat i flodlejer, hvor den kan hæmme vandets passage.

I min have havde jeg en ældgammel blålig *Buddleja davidii*. Sidstnævnte væltede for et par år siden og gik ud. I den anden ende af haven havde jeg en hvid *Buddleja davidii* 'White Bucket' og en gul *Buddleja x weyeriana* 'Sungold', hvor blomsterne er arrangeret i

kugleformede enheder. Sidste år opdagede jeg, at der rundt omkring den døde plante spirede hen ved tredive småplanter, som jeg lod stå for at se hvor stor spredning i blomsterfarver, der fremkom. Foruden stor spredning i højde og drøjde var der to helt hvide planter samt forskellige nuancer i lilla, der var ikke to, der var helt ens. Den gule fandtes ikke, men en del blå blomster var arrangeret i kugleformede enheder som hos *Buddleja x weyeriana* 'Sungold'. Bier og sommerfugle havde spredt pollen fra den anden ende af haven til den enlige gamle *Buddleja*, der væltede, og som nu fik et stort, varieret og invasivt afkom.

Staudebedets *lodrette spir*

Havens stauder har meget forskellige vækstformer. De kan være lave og pudeagtige, høje og oprette, tætte og buskagtige eller luftige og næsten gennemsigtige. Hvis staudebedets planter er ens i højde og form bliver helheden let lidt kedelig. Det er nemlig ikke kun selve blomsterne, der betyder noget for det samlede billede. Planternes forskellige vækstformer er med til at skabe en spændende helhed, når kontrasterne spiller op mod hinanden. Her kan indplantning af enkelte slanke og høje stauder være med til at give en anden lethed til bedet.

Klassiske blomsterspir

Riddersporer, lupiner og kongelys hører til blandt de mest brugte blomsterspir i haven. Som de andre slanke planter er de rimeligt nemme at indpasse i både nye og veletablerede staudebede. De kræver kun begrænset plads i bredden, men har alligevel stor

effekt, fordi de har mange tætsiddende blomster, som de elegant skyder op over den øvrige beplantning. Blomsterspir kan plantes i større grupper, men der kan også skabes en flot effekt ved at plante dem enkeltvis sammen med andre stauder, så der opstår en fritvoksende stemning som i en vild blomstereng.

Bryd traditionerne

Traditionelt bygges et staudebed op med lave stauder foran og de høje stauder i baggrunden, så man kan se dem alle. Hvis bedet ligger midt i plænen, står de højeste stauder i midten. Du kan imidlertid udmærket vælge at bruge nogle af de høje, slanke planter alle steder i bedet, både sammen med høje stauder bagved og foran, da de trinde blomsterspir ikke skjuler blomsterne bagved. De elegante blomster står som levende udråbstegn og skaber dermed flot kontrast til de øvrige planter i bedet.

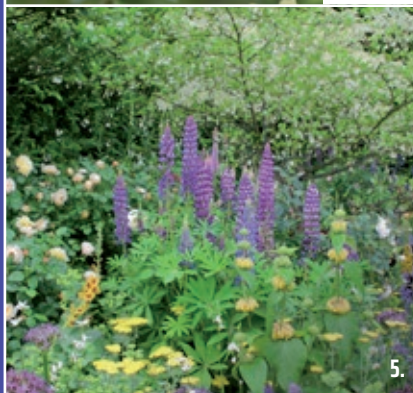
Lodret giver lethed

Slanke stauder giver en lethed til bedet som er svær at opnå på anden vis. Du kan vælge at skabe en flot kontrast mellem slanke og kompakte planter eller plante nogle mere lette og gennemsigtige stauder som akeleje, frøstjerne, kvæsur, eller kerte pileurt ind som bindeled mellem planterne. Du kan også supplere med prydgæsser eller høje prydløg, der står som svævende kugler mellem de slanke søjler.

Bland planterne

De høje blomsterspir kan stå solitært (alene) eller gentages som en rytme ned igennem bedet. Prøv at plante småblomstrende, gennemsigtige stauder som brudeslør eller violfrøstjerne mellem storblomstrende og ranke stauder. De mildner overgangen mellem de kompakte og oprette stauder.

Når du vælger planter til bedet, skal du tænke på det som et minisamfund,

Forskellige vækstformer giver liv i stauvedet. Riddersporer og lupiner med lange, slanke aks skaber modspil og kontrast til de øvrige planter, så der opstår en større variation og lethed til vedet. Med forskellige vækstformer får du et stauvedet, der er mere spændende at se på, end hvis alle planterne er ens i udtrykket.

hvor alle indbyggerne helst skal trives. Derfor gælder det om at finde nogle planter, der trives godt sammen uden at kvæle hinanden. Det gør du ved at vælge stauder, der trives med samme krav til lys og jordbund og ved at undgå de mest aggressive.

Fang lyset

Stauder med lodrette aks, der hæver sig over den øvrige bladmasse, er særligt flotte i modlys mod en mørk baggrund. Det giver et smukt lys omkring planterne, der bliver nærmest selvlysende, når solen står lavt på himlen. Så lægger man også rigtigt mærke til humlebieerne, der flyver fra blomst til blomst og fra blomsterspir til blomsterspir. Lave hække skaber en rolig baggrund for de høje stauder, så deres profil står tydeligt frem. Det er især effektivt, når solen står bag hækken, så stauderne står i modlys og nærmest bliver selvlysende mod den mørke baggrund.

Bland med toårige

Det er som regel stauder og toårige planter med blomster siddende i lange aks, der kan lave de høje, slanke blomsterspir, der er så effektfulde mellem de mere kompakte planter. De slanke linjer skaber opmærksomhed i forhold til de mere kompakte planter, der holder sig til jorden. Flere af de populære blomsterspir som kongelys, lupin og fingerbøl er enten to-årige eller kortlivede. Til gengæld smider de mange frø, så der hele tiden er fornyelse i haven.

1. Ridderporen er kongen af stauvedet. De tunge blomsteraks kræver opbinding, hvis man vil være helt sikker på, at de ikke vælter omkuld under kraftig blæst og regn.
2. De hvide blomster på den brunbladede sølvlys lyser op i haven.
3. Salvia 'Caradonna' kan blive godt 50 cm høj og er dermed en af de lidt højere prydsalvier. Den har dekorative, mørkviolette stængler.
4. Aksærenspris har sarte, elegante blomster, der svajer fint i vinden.
5. Lupiner er ikke så høje, men deres lodrette aks skaber alligevel kontrast i stauvedet.

God støtte

De høje stauder er udsatte i kraftig blæst, og hvis de først er blæst omkuld, hjælper det ikke at rette dem op, da de blot vil se skæve ud resten af sæsonen. Undgå at gøde stauderne, så vokser de langsommere og får stærkere stængler. Det hjælper også meget at plante dem tæt sammen med lavere planter, der så vil støtte dem. Alternativt kan de højeste stauder bindes op til diskrete bambuspinde.

Frugt og Bær

Jordbær

Af Jann Poulsen / konsulent i Sydøstfyns kreds

Når jordbærsæsonen er ovre, er det tiden at tænke på nye planter til næste sommer.

Privathavebrugets Frugt- og Bærudvalg består af konsulenter fra Kolonihaveforbundet og Gartnerrådgivningen, undervisere og forskere fra Jordbrugets Uddannelsescenter Aarhus Universitet og Københavns Universitet samt andre fagpersoner.

Der kan tages planter fra eksisterende jordbærplanter. Det er udløberne, der er de nye planter; tag kun planter fra de sunde planter. Nye planter kan købes og der er forskellige sorter at vælge imellem, både tidlige, midt i sæsonen og sene.

Dyrkning

De fleste jordbærsorter blomstrer i maj og bærrene kommer fra juni og til hen i august.

Jordbærplanter bør jævnlig skiftes ud og plantes på frisk jord. Helst ikke mere end 4-6 år på samme sted, udbyttet bliver mindre.

En solrig plads, som ikke er alt for indelukket, er vigtig for udbyttet. Sol og lys skal der til. Jordbær foretrækker en svagt sur jord, reaktionstal 6,0-6,5 pH.

Jordbær plantes i rækker og ikke for tæt, 30-40 cm, på en god, muldrig jord. Jordbærplanter er følsomme overfor plantedybden, derfor skal nye jordbærplanter plantes i samme dybde, som de tidligere har stået. Hjerteskuddet skal placeres lige i jordhøjde. Efter plantning gives lidt gødning. Jordbær kræver ikke meget gødning. Jordbær gødes efter høst, aldrig om foråret.

Anbefalede sorter

Privathavebrugets frugt- og bærudvalg, som Kolonihaveforbundet er repræsenteret i, anbefaler i deres nye skrift, udgivet marts 2019, følgende sorter:

'Honeoye' der er en tidlig, højtydende sort med høj, åben vækst. Meget robust mod gråskimmel, men følsom for meldug og visnesyge. Faste, store, mørkerøde, skinnende bær med syrlig-sød, god smag. Følsom for frost og dækkes eventuelt om vinteren. Smagen er bedst når frugterne plukkes fuldmodne.

'Sonata' er ret tidlig, højtydende med kompakt vækst. Følsom for gråskimmel, robust mod meldug. Bærrene er store, lyst røde og skinnende med en sød, aromatisk smag.

'Korona' er en kendt sort med et stort udbytte. Følsom overfor gråskimmel, lidt følsom for meldug og visnesyge. Bærrene er middelstore, lyst røde og modner midt i sæsonen. Smagen er sød og god.

'Polka' er højtydende og har kompakt vækst. Følsom for gråskimmel, robust overfor andre sygdomme. Ligner den tidligere populære 'Senga Sengana'. Bærrene, der modner midt i sæsonen, er middelstore, mørkerøde og velsmagende.

'Salsa' er en sen sort. Følsom overfor gråskimmel, robust mod visnesyge. Bærrene er meget store, mørkerøde med god smag. Sorten er ny i handlen.

'Malwina' er meget sen, kraftigt voksende med lavt udbytte. Robust mod gråskimmel. Bærrene modner først i august, er store og velsmagende. Sorten er ny i handlen.

FRUGT OG BÆR – GODE SORTER TIL HAVEN

I marts 2019 udkom publikationen Frugt og bær – gode sorter til haven. Martin Jensen, Maren Korsgaard, Hanne Lindhard Pedersen, Torben Bo Toldam-Andersen, Aksel H. Sprensen, Kurt Boe Kjærgaard, Grethe Bjerregaard og Jan Poulsen. DCA rapport nr. 148, februar 2109. Aarhus Universitet, DCA, Nationalt Center for Fødevarer og jordbrug. Pjecen kan downloades som PDF fil på kortlink.dk/ydvn - Du kan også bestille pjecen for 105 kr. på samme link.

Korona

HAVEBLADETS ABC

Som havedyrker udsættes du jævnligt for en række fagudtryk. Nogle af dem er ligetil at forstå mens andre måske kan kræve lidt forklaring. Prøv selv at se om du er helt fortrolig med dem.

AUXINER

Kunstige eller naturligt forekommende stoffer, der kontrollerer skudvækst, roddannelse og andre vækstprocesser i planter.

BESTØVER

De organismer, fx insekter, som sikrer en bestøvning.

BARK

Det yderste lag på træagtige planters stammer og grene, og som beskytter vævene indenfor. Laget består normalt af døde, forkorkede celler.

BARKFURE

Fure i barken, hvor en gren møder stammen.

BARKRINGNING

Den kontrollerede fjernelse af en ring af bark fra stammer eller grene på visse træer (f.eks. frugttræer) for at dæmpe for kraftig vækst og derved fremme frugtsætning.

BESTØVERSORT

Hos frugttræer er det en sort, som er nødvendig for at sikre frugtsætning hos en sort, der kræver fremmedbestøvning.

BESTØVNING

Overførelse af blomsterstøv (pollen), fra den ene blomst til den anden så plantens kønnede formering kan finde sted.

BLOMSTERUDTYNDING

Fjernelse af en del af blomsterne fra et frugttræ, ofte for at rette op på problemer med vekselbæring.

FLERGANGSBLOMSTRENDE ELLER REMONTERENDE

Planter, der får flere hold blomster i vækstsæsonen, det gælder bl.a. roser.

FLERSTAMMET

Træ eller busk med flere hovedstammer, der udgår enten ved jordoverfladen eller fra en lav stamme.

FOTOSYNTESE

Dannelse af de nødvendige organiske forbindelser til plantens vækst ved en kompliceret proces som omfatter klorofyl, lysenergi, kuldioxid og vand.

JORDMÆRKE

Et som regel tydeligt mærke der angiver plantens oprindelige plantedybde i planteskolen. Sæt normalt ikke planten dybere i jorden end til jordmærket.

KALLUSVÆV

Beskyttende væv som planter danner over sårflader; især på træagtige planter.

KLOROFYL

Det grønne farvestof i plantens blade.

KONDENSAND

Vand der dannes ved vanddamps fortætning, ses oftest i væksthuset.

LATEX

En som regel hvid væske, mange planter danner. Den indeholder stoffer som stivelse, alkaloider (kvælstofholdige, organiske forbindelser), mineralsalte og sukkerstoffer.

VEKSELBÆRING

Kraftig frugtsætning hvert andet år med meget ringe eller ingen frugtbæring de mellemliggende år.

Sen såning i køkkenhaven

Af Mia Stochholm / Indehaver af urtehaver.dk

Faldende dagslysmængde og temperaturer begrænser udvalget af det vi kan nå at så sidst på sæsonen, men det er vigtigt, at jorden holdes dækket året rundt, og levende planter er det bedste jorddække.

1. Efter kartofler er der sået en blanding med blandt andet cikorie og kløver, der danner et tæt jorddække midt i september.
2. Fordelen ved såning sidst på sæsonen frem for i starten er, at planterne spirer betydeligt hurtigere i den lune og fugtige jord og skadedyrene er stærkt på retur. Få uger efter såning kan man høste en håndfuld asiatiske bladgrøntsager til at pifte en salat op.
3. Om vinteren kan man anvende forskellige typer af jorddække. Her er der både levende planter, møg, visne blade, staudetoppe og planter under fiberdug,

Når vi har høstet hele sommeren i køkkenhaven opstår der bare pletter med jord, som ligger eksponeret for regn, sollys og vind. Påvirkninger fra vejret ødelægger jordens struktur, giver risiko for udvaskning af næringsstoffer, og den bare jord fremstår som en åben invitation til ukrudt. Man kan enten dække den bare jord med organisk materiale af en hver art, eller man kan udnytte, at jorden sidst på sæsonen stadig er varm nok til at få planter til at spire. Levende planter og aktiviteten fra deres rødder er den bedste "massage", man kan give sin jord, så den står klar til at levere afgrøder igen mange år frem i tiden.

Sene, spiselige afgrøder

Spinat, dild, rucola, kørvel og orientalske bladgrøntsager som mizuna, pak choi, sareptasennep og rød og grøn sennep skal sås inden slutningen af august, hvis de skal nå at udvikle spiselige blade. Det er en fordel at dække med fiberdug for at fremskynde spiringen. Sås de senere bliver udbyttet betydeligt mindre, men effekten som jorddække vil stadig være gældende.

Hvis der er plads i væksthuset efter agurker kan man så de samme afgrøder her samt salat og radiser eller ræddiker. I væksthushusets beskyttende klima vil disse sene afgrøder blive større end på friland og stå helt hen i november og december måned, indtil frosten trænger sig ind bag ruderne.

Efterafgrøder

Planter, som dyrkes efter en afgrøde med det ene formål at holde jorden dækket, kaldes efterafgrøder eller fangafrøder, fordi de fanger de næringsstoffer, der ellers ville være vasket ud. Disse planter går under fællesbetegnelsen grøngødningsplanter sammen med dækafgrøder. Hos forhandlerne kan man støde på alle betegnelser, og der er også en del overlap. Eksempelvis er de fleste kløverarter velegnede både som helårsgrøngødning, dækafgrøder og efter-/fangafrøder.

Efter september, hvor lyset og varmen for alvor er for nedadgående, bliver det også mere og mere vanskeligt at få frø til at spire. De bedst egnede til sensommer-/efterårssåning er forskellige kløverarter, bibernelle, vintervikke, spinat, olieræddike, sennep,

vinterraps og kornsorterne havre og rug. Den bedste effekt fås ved at blande 3–4 forskellige slags – eksempelvis vintervikke, vinterraps og korn.

Året efter såning vil nogle af efterafgrøderne have overvintret, og her er det bedst at lade dem stå, indtil ca. to uger før bedet skal anvendes. Man opnår den bedste udnyttelse af den næring, der er ophobet i planterne både over og under jorden ved at hakke det hele i småstykker med en spade eller hakke og lade det fladekompostere. Hvis der skal sås grøntsager i bedet kan man rive de groveste dele væk og lægge dem ud omkring grøntsagerne igen, når de er spiret frem.

Brug de gamle frø

Hvis ikke man har frø af efterafgrøder på lager, men trænger til at få ryddet op i kassen med grøntsagsfrø, kan man altid tømme gamle frøposer, hvor en del af frøene sandsynligvis har mistet spireevnen, blande frøene og så dem ud, hvor jorden er bar. Så går frøene ikke til spilde, og måske vil der endda spire noget op, som ikke kun er til gavn for jorden, men som også kan spises.

KRYDDERURTER

Krydderurter er herlige at kunne plukke løs af og bruge i madlavningen, at kunne nyde duften af, og ikke mindst er de en fryd for øjet, når de står fulde af dejlige blomster eller frøstande.

Esdragon, russisk

Anvendes bl.a. i saucer, marinader, kryddersmør, fiskeretter og med kylling og tomat. Indeholder bl.a. A- og C-vitamin.

Karse

Anvendes i kimstadiet som grønt drys, i æggesandwiches og supper. Har et højt C-vitaminindhold. Opblød frøene natten over før såning i lunkent vand og smør frøgelemassen ud på vat eller anden fugtig bund. Kan dyrkes i haven, hvor den bliver ca. 50 cm høj.

Hjulkrone

Blomsterne er spiselige og fine på sildemaden eller i salatskålen. Kan fryses i isterninger til drinks. Unge blade anvendes i salater eller som spinat. Fin bifoderplante. Planten trives nær jordbær og omvendt. Fødevarestyrelsen anbefaler i sin planteliste ikke at bruge planten på grund af skadelige indholdsstoffer (red.).

Isop

Blomsterne er egnede i salater. Bladene kan i små mængder anvendes til fed fisk, lammekød, pateer, kødretter og grøntsagssuppe. Fin bifoderplante. Plantet nær kål holder den skadelige insekter væk.

Kørvel

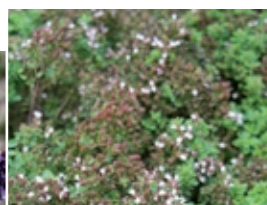
Anvendes til supper, saucer, grønne dressinger, kryddersmør og som grønt drys på kolde og varme retter. Rig på A- og C-vitamin.

I første udgave af Havebladet i 2019 fortalte Anemette Olesen hvordan man sår krydderurter, anlægger og indretter en krydderurtehave, dyrker krydderurter i krukke og hvordan man udvælger sine krydderurter. Her bringer vi endnu en række krydderurter, som du kan have glæde af i din have.

Flere krydderurter følger i det kommende nummer af Havebladet (red.)

Merian

Anvendes hakket i farsretter, salater og saucer og til f.eks. fisk. Bruges til urtete. De tørrede, humle-lignende blomster er kønne i tørrede blomsterarrangementer.

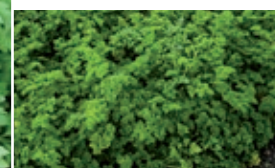

Persille, glatbladet

Meget aromatisk. Velegnet i salater og som grønt drys. Indeholder store mængder karotin, C- og B-vitamin samt mineraler. Spiretiden forkortes ved at sætte frøene i lunkent vand natten over før såning.

Persille, ekstra moskruset

Dekorativt, grønt drys på kolde og varme retter. Indeholder store mængder karotin, C- og B-vitamin samt mineraler. Spiretiden forkortes ved at sætte frøene i lunkent vand natten over før såning. Tidlig og meget hårdfør, tåler en del frost.

Persilleselleri

De smukke blade og stængler har mild sellerismag. Dekorative til grøn pynt på mange retter og til ostebordet. Fin i supper.

Af Anemette Olesen / Haveskribent

Mere liv i haven

- for børnenes, din egen og insekternes skyld

Vi tror vi har omkring 240 arter af vilde bier i DK.

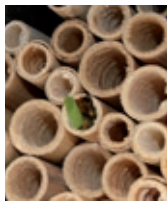
41 % af humlebiarterne er enten uddøde eller rødlistede.

Solitærbier er end ikke rødlistevurderede endnu.

Vores vilde honningbier uddøde engang i 1980'erne.

SE GODE RÅD OM GOD BI-SKIK PÅ:

planbi.dk

Flere bier i haven er lig med flere og

flottre æbler, bedre og rigeligere jordbær og meget, meget mere at se på. Det er både sund fornuft og svært vanedannende at følge med i livet for havens vilde bier.

Du ved det godt. Den er helt gal med insekterne. Du kan se det på bilruden, og du kan høre det, når du går en tur – eller rettere: Du kan ikke se det, og du kan ikke høre det. Der mangler simpelthen insekter. Der mangler "sum"!

I Tyskland viser undersøgelser, at de har mistet 80 % af deres flyvende insektmængde på 30 år, og vi har absolut ingen grund til at tro, at det står bedre til her i Danmark. Det er på tide at tage skeen i den anden hånd.

Det er nødvendigt

Alle vores sundeste madvarer er insektbestøvede, og hvis vores børn og børnebørn også skal kunne nyde æbler fra eget træ og plukke af naturens gratis glæder, så er vi nødt til at ændre på noget. Vi er simpelthen nødt til at give noget plads til insekterne.

Det betyder ikke, at du skal rømme matriklen og lade det hele gro til. Men vi må ændre synet på, hvad en "velholdt" have er. Vi bliver nødt til at give insekterne mad og steder, hvor de kan formere sig.

Du vinder måske ikke prisen for årets flotteste have med en insektvenlig have, men du får så meget andet. En hel masse spændende at kigge på. Vilde bier for eksempel.

Som kolonihaveejer har du en enestående chance for at gøre en forskel.

Bebyggede områder fylder kun 10 % af Danmarks areal – men det er jord, vi selv bestemmer over. Og du kan gøre meget på et meget lille areal, for vilde bier er ultra-lokale. Solitærbier flyver kun 2-300 meter mellem maden og deres redegang.

Hvad spiser bierne

Bier er hverken interesserede i din øl eller din frugtgrød. Vilde bier vil kun have pollen og nektar. Derfor behøver du heller ikke være bange for bier – de gider os slet ikke!

I den del af deres liv, hvor de flyver, spiser bierne nektar – det er deres benzin. Og mens de flyver rundt, samler hunbierne pollen til deres æg. Hunbierne laver en madpakke af pollen til hvert æg.

Problemet er, at cirka hver fjerde biart er mere eller mindre kræsen.

Det handler ikke om nektar men om pollen.

Der er bier, som insisterer på at samle pollen fra pil, klokkeblomster eller ranunkel. Kan de ikke finde det rigtige pollen, så lægger de ingen æg.

Hvis du gerne vil fodre vilde bier, så handler det om at have noget, der blomstrer fra det allertidligste forår til frosten sætter ind.

"Ukrudt" er gulf for bier, så det er faktisk ret nemt. Men hvis du foretrækker orden i kartoffelrækkerne, kan du sagtens fodre vilde bier, for der er mængder af haveplanter, som er gode bi-planter.

Hvor bor bierne

Honningbier bor i stader hos deres mennesker.

Humblebier bor sammen i et humlebi-bo.

Solitærbier laver gange i jorden eller i lange hulrum.

Du kan komme helt tæt på de hulboende solitærbier. De vil nemlig gerne flytte ind i et såkaldt bi-hotel. De er alle små ingeniører, som bygger et etværelses kammer til hvert eneste æg – og de bruger forskellige materialer, alt efter hvilken art bi det er.

Det er bedre end pausefisk, når bladskærbien flyver store bladstykker ind i sin redegang, eller når murerbien lukker en redegang med klumper af ler.

Det er fascinerende at se bierne komme ud at vende foran deres redegange, eller når hannerne sværmer rundt og venter på at de nye hunner skal klækkes.

Gør noget for bierne i din have – det vil du aldrig fortryde!

Af Nina Launbøl Hansen / journalist og stifter af naturorganisationen PLAN Bi.dk

KONSULENTMØDE I SVENDBORG

Ved det årlige træf for Kolonihaveforbundets konsulenter var udgangspunktet i 2018 Svendborg. Her fortælles om besøg på Aarslev Forsøgsstation.

Aarslev Forsøgsstation blev anlagt i 1845 og kan således fejre 175 års jubilæum år 2000. Her er ansat omkring 90 forskere, ph.d. studerende og teknisk personale, der forsker i frugt, bær, grøntsager, medicinplanter, sensorik og metabolomiks. I dag hedder stedet AU Årslev, hører under Aarhus Universitet og er under udflytning til et nyt fælles forskningscenter nær Foulum sammen med Seges og Arla (landbruget).

Martin Jensen er mangeårig engageret leder på stedet og han og hans dedikerede medarbejdere fortalte om arbejdet på stedet.

Blåbær

Første besøg gjaldt forsøg med vilde, danske blåbær. Her er samlet 59 både høje og lave sorter. De urteagtige stiklinger sættes i rå sphagnum, blomstrer og modner i juli til medio august. Der høstes 3,5 tons/ha og man er ved at udvikle en høstmaskine.

Stevia

Stevia uruguayi er etårig her i Danmark og dyrkes i væksthushus. Der dyrkes 6 planter/m², der høstes i oktober. At få sødestoffet fra *Stevia* godkendt til brug i fødevarer i EU er en omstændelig, bureaukratisk proces, der tager tid.

Pærer

Forsøg med kernefrugt, her pærer, drejer sig om overdækning med halvtage, der skærmer mod direkte sollys og slagregn, hvilket er det vigtigste, fordi det resulterer i markant færre skurv- og rådangreb. Også forsøg med rodbeskæring og udvikling af en hovedstamme og to sidestammer ser lovende ud. Begge forsøg er anvendelige i kolonihaverne. 'Clara Friis' er en god, økologisk pære, der giver et udbytte på 300.000 kr./ha.

Danbær

Danbær er en fornyelse af produktsortimentet og udnyttelse af det eksisterende produktionsapparat. Der er anlagt forsøg med blåbær (med en utrolig høst), dværgsurkirsebær, *Amelanchier alnifolia*, bukketorn, sølvblad, honningbær, solstik, grønne solbær, hvide ribs, stikkelsbær uden torne og megastore solbær.

Mobil grøngødning

Mobil grøngødning er et godt og anvendeligt alternativ til husdyrgødning i landbruget. Det er grøngødning dyrket et sted og anvendt et andet. Der anvendes lucerne, hvidkløver eller rødkløver, der høstes 3-4 gange pr. sæson. Grøngødningen producerer 500 kg kvælstof/ha og skal anvendes straks efter høst; ellers skal det ensileres og det er dyrt. En ekstragevinst er at det trækker CO₂ ud af atmosfæren, hvilket er godt i disse klimakrisetider.

gode bøger

TIVOLI EN EVENTYRLIG BLOMSTRENDE HAVE

Marian Haugaard Steffensen og Ann Malmgren (fotos)

Turbine

456 sider for 349,95 vejledende

TIVOLIBOG TIL SOFABORDET

Turbine har netop udgivet en pragtbog om Tivoli, en moppe-dreng på 456 sider og en vægt på 2,5 kg. Jeg ved næsten ikke, hvor vi skal begynde eller ende, så fyldt er bogen med oplysninger, historie, inspiration og flotte billeder. Men vi kan jo starte, da haven blev anlagt af Carstensen på Københavns gamle voldterræn. Haven står aldrig stille. I 1945 kom en ny haveplan fra G.N. Brandt og Poul Henningsen, der opdeler haven i tre områder: Traditionstivoli fra hovedindgangen til det kinesiske tårn, Parktivoli omkring søen med en udløber til centrum og Populærtivoli med forlystelser langs Tietgensgade og restauranterne langs Bernstorffsgade. Det, der giver Tivoli sin særegne og eventyrlige stemning, er haven, der binder det hele sammen. Med duftene fra de mange blomster, spejlbilleder i sø og bassiner og træerne, der giver skygge på de varme sommerdage. Og i øvrigt er Tivoli med 4.5 millioner gæster årligt kendt over hele verden.

”Tivoli er en have med forlystelser og ikke en forlystelsespark med haveanlæg”, siger chefgartner Tom Knudsen, der sammen med arkitekt Jesper Andersen og sine dygtige gartnere siden 2006 har renoveret, fornyet og opdateret haven med nye blomster, bede, træer og belægninger. Intet er tilfældigt, alt er gennemført efter en gennemtænkt ide, der binder det hele sammen. Og ikke nok med det, udover pleje og vedligeholdelse, udskiftning af blomster og løgvækster, renholdelse hver dag, så sporene efter de mange gæster fjernes, kommer også de nye events Halloween og Juletivoli. Alt dette på grund af en fantastisk gartnerstab med overblik og ind imellem pres-set på tid. Man skal kunne gå rundt i Tivoli hver dag og forundres og overraskes og gå ud med en lidt større oplevelse, end man forventede, da man kom. Også dagen efter.

Bogens mange afsnit, ca. 28, binder det hele sammen med tekster af forfatteren Marion Haugaard Steffensen og ikke mindst af de mange flotte fotos af Ann Malmgren. Dog undrer det mig en smule, at man har valgt en række små fotos efter hvert anlæg. Vi kommer rundt om det hele, udover de kendte haver ved f.eks. Pantomine-teatret, Glassalen, det store springvand, Orangeriet, Den Japanske have, krukke og kar i de små haver og den japanske have. Men også mere specielle haver som køkkenhaverne ved Gemuse og Mazzoli, tulipaner og narcisser samt træerne både som grønne og som nøgne og deres bark. Alt kædet sammen med ideerne bag og det store hensyn til helhed og variation. Til de interesserede sluttes af med omfattende plantelister til de enkelte anlæg.

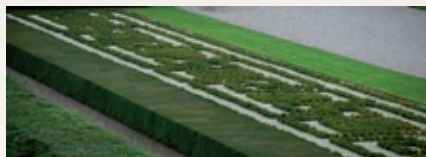
Man skal ikke snyde sig fra denne oplevelse, som jeg varmt kan anbefale kolonihavebrugerne enten til eget sofabord eller som gave. God fornøjelse, for nu skal jeg en tur i Tivoli.

HAVEM@ILEN

Hvis du står i haven med et problem, du gerne vil have svar på eller en god oplevelse, du gerne vil dele med andre, er det let at sende en mail mens du har oplevelsen i frisk erindring. Du sender mails til gb@kolonihave.dk med spørgsmål, kommentarer, sjove historier eller oplevelser. Du kan forvente svar på din mail i løbet af en uges tid. Husk, hvis muligt, at vedhæfte fotos af det, du gerne vil vide noget om eller fortælle videre til andre.

HÆKKE ER ALTID AKTUELLE

Hvis ikke det drejer sig om hvornår hækken skal klippes taler man ofte om hvornår den skal plantes. For at tage det første først: Mange haveforeninger har regler om hvornår hækken skal være klippet og hvor mange gange i en sæson. Disse regler skal man følge indtil andet vedtages på en generalforsamling. Rent praktisk er det ikke nødvendigt at klippe den mere end en gang pr. sæson. Det kan i så tilfælde ske så sent, at evt. fugle ikke mere har æg og unger i reden, og hvis man venter til midt i juli vil hækken stå nogenlunde skarp indtil næste vækstsæson. Der går nogle uger før den begynder at skyde efter klipningen og jo længere vi når hen på året, jo langsommere går væksten, da både lysmængde og temperatur falder. Så af hensyn til fuglelivet og ens egen arbejdsindsats er der god mening i kun at klippe hækken en enkelt gang i sæsonen. Med hensyn til plantning af ny hæk er det sikrest at vente til efteråret, når der ikke er

blade på træerne. Man siger at det, der plantes om efteråret VIL gro, mens det, der plantes om foråret KAN gro. Barrodsplanter, dvs. planter der ikke har stået i potte, er langt det billigste at bruge, og de vokser meget villigt, så længe rødderne ikke tørrer ud før plantning. For den utålmodige kan man altid købe en færdighæk, men det er ret bekosteligt. Til gengæld har man en hæk, der er stor og tæt fra begyndelsen. Under alle omstændigheder skal en nyplantet hæk vandes omhyggeligt et eller to år efter plantningen med mindre vejret er meget regnfuldt.

GNAV I KARTOFLER

Kartofler er måske mest kendt, men gulerødder, rødbeder, løg m.fl. kan også gnaves så voldsomt, at de ikke er værd at have med at gøre. Det er sandsynligvis knoporm, larver af sommerfuglen ageruglen, der har været på spil. Ageruglen lægger sine æg fortrinsvis i juni-juli og efter klækningen begynder larverne at æde: mens de er små går det ud over blade men når de bliver større bevæger de sig ned i jorden og angriber knolde og rødder. Larverne ruller sig sammen når man kommer i berøring med dem. Da hver agerugle kan lægge ca. 1000 æg er der ikke noget at sige til, at skaderne kan være ødelæggende. Larverne bryder sig ikke om fugtighed, så ved grundig vanding kan store mængder ødelægges.

Det er så meget lettere at sende en mail end at huske på bestemte telefontider. Derfor besvares udelukkende mails. Du kan følge os på Facebook gruppen **I Haven med Kolonihaveforbundet**.

ÆBLER MED "HEDESLAG" - GLASÆBLER

Hvis de høstklare æbler ser mærkelige ud indeni, med områder af frugtkødet, der virker glasagtigt, næsten som om det er kogt, kan det skyldes en kombination af meget stærk varme og tørke. Hvis der samtidig er kølige nætter med forekomst af dug forstærkes fænomenet. Det er en fysiogen sygdom, der ikke er fremkaldt af hverken sygdomme eller skadedyr men har fysiologiske årsager. De ødelagte dele af frugtkødet bliver hurtigt uspiselige, så æblerne er som regel ubrugelige. Fænomenet kan også ses hvis æblerne lagres ved temperaturer under tre grader C.

BESKÆRING AF RODODENDRON

Rododendron er en meget tålmodig plante, der finder sig i næsten alt, bare jorden ikke tørrer ud, for rodnettet er meget overligt, ikke meget mere end 20 cm dybt. Beskæring er derfor ikke noget problem. Fjern syge eller visne skud så langt nede ved jorden som muligt og der vil udvikles nye skud hvor der blev beskåret. Blomstring kan udeblive lige efter beskæring.

EN HAVEFORENING SOM ALLE ANDRE?

Alle haveforeninger har deres eget særpræg og deres egen måde at gøre tingene på. Sådan er det også i H/F Prøvestenen, der ligger på Amager og som fylder 70 år i år.

Navnet på H/F Prøvestenen stammer nok fra den tid, hvor haveforeningen blev oprettet på Prøvestenen, der er en stor, kunstig ø med et fort som oprindeligt skulle beskytte indsejlingen til København. For små 10 år siden blev den flyttet til nuværende sted, men det er ikke til at se, at man startede på bar jord. Der er grønt og frodigt overalt hvor man kommer.

Livet i haveforeningen

Der er et par hundrede haver på mellem 135 og 150 m² i den nuværende H/F Prøvestenen. Rigtig mange mennesker flyttede med for ni år siden ligesom de af husene, der kunne tåle flytning.

Som i alle andre haveforeninger har der været op- og nedture med de sædvanlige brydninger mellem medlemmerne. Optimisme og tolerance præger mange af havejerne og det sætter sit præg på livet i foreningen.

Michael Svennevig, der er forfatter og dramatiker, har haft have i foreningen i mange år. Han er medlem af haveforeningens bestyrelse og med til at sætte mange aktiviteter i gang. Bestyrelsen har ikke faste mødedage. Man mødes efter behov, 5-6 gange om året. Resten klares via mail. Som han siger: "Det betyder meget hvilken position man indtager når man møder andre mennesker. Man kommer langt med en positiv indstilling til andre". Man går helt opløftet fra mødet med sådan et menneske.

Der er en spiseklub hvor man mødes for at prøve nye retter, for private midler er opsat en trampolin som også benyttes af de omkringboende i lejlighedskomplekserne i nærheden af foreningen. Der er pinsefest og den første lørdag i juni arrangeres loppemarkeder mellem alle haveforeninger, der ligger i nærheden af hinanden. I den forbindelse er der en række åbne haver man kan komme ind i. Foreningen er led i årlige festivaler,

som Michael Svennevig organiserer rundt omkring i København. I år er det 10. august i H/F Prøvestenen og alle er velkomne. Her er Jytte Abildstrøm et af hovednavnene. Jytte Abildstrøm har altid haft et varmt, bankende hjerte for kolonihaver og svigter kun nødvendigt et arrangement. Det er værd at bemærke, at ingen af de deltagende kunstnere får honorar for at deltage. Endelig holder man 70 års jubilæumsfest den 17. august.

Af Grethe Bjerregaard / Redaktør

Jubilæumsskrift Prøvekluden

Som mange andre haveforeninger fejrer man også i H/F Prøvestenen 70 års jubilæet med et festskrift: HF Prøvekluden. Prøvekluden er ikke en fejlskrivning. Og det er heller ikke et traditionelt jubilæumsskrift. Med Michael Svennevig som idemand og redaktør udgiver man en bog på 300 sider med bidrag fra 40 forfattere, der skriver lige hvad der falder dem ind om livet i en kolonihave eller hvordan de forestiller sig livet i en kolonihave. Det er en universel bog der kan handle om enhver haveforening, ikke kun om H/F Prøvestenen, selv om Michael Svennevig har interviewet kolonihavebrugere mellem 7 og 80 år fra H/F Prøvestenen om deres oplevelser af at være i kolonihaven. Alle forfattere deltager uden forfatterhonorar, ellers ville det ikke være til at publicere en bog som denne.

Bogen koster 298,- kr. i udsalg men hvis du selv kontakter Michael Svennevigs forlag Forlaget Epigraf, får du som kolonihavebruger bogen til 198,- kr.

NY GRÆSPLÆNE

Anlæg af en græsplæne er noget, som man gør én gang. Er forarbejdet gjort perfekt, så kan græsplænen kun blive bedre og bedre for hvert år.

At omlægge en græsplæne er kun nødvendigt, hvis den er blevet meget ujævn, underlaget er dårligt eller der er for lidt ilt i jorden, så græsrodderne ikke kan etablere sig. Som det gælder ved al etablering skal startgrundlaget være i orden.

Anlæg

Til græsplæner bør der være et muldlag på ca. 15 cm. I en kolonihave har man sjældent problemer med sammentrykning af jorden, så det lykkes altid at etablere en god græsplæne.

Jorden kan bearbejdes med fræser eller den kan graves og herefter køres igennem med en håndkultivator.

For at få græsplænen så jævn som mulig afsættes nogle højdepæle, som der kan spændes snore imellem, så jorden bliver planeret helt jævn.

Er der en terrasse planenes jorden, så den ligger 2-3 cm lavere end fliserne. Græsset skal nok komme op i højde med fliserne da græssets klippehøjde er ca. 4 cm.

Når snorene er spændt kan man skovplanere arealet så det ligger jævnt. Der skal evt. flyttes jord fra et højere til et lavere sted.

Finplanering

Til finplanering af jorden er en trærive med jerntænder det bedste redskab. Der er tilpas afstand mellem tænderne, og den er meget nem at planere med. Samtidig med at jordarealet planeres rives sten, trærodder og andre uønskede

fremmedlegemer sammen og fjernes. Arealet rives både på kryds og tværs, brug evt. bagsiden af trærive. Samtidig sikres at jordoverfladen bliver fast ved at man træder på jorden mange gange. Det vil ikke være nødvendigt at tromle, kun hvis jorden er meget let (sandet).

Græsfrø.

De græsfrøblandinger, der bruges til græsplæner, er særligt udviklede, de er robuste og vokser tilpas til at give en slidstærk og frodig græsplæne.

Såning

Såning sker fra midten af august og et par måneder frem. Ved at så på dette tidspunkt er jorden tilpas fugtig og jordtemperaturen høj, så græsfrøene vil hurtigt spire.

Ved forårssåning kan man risikere at komme ind i en tørkeperiode.

Del frøet op i to portioner, den ene halvdel sås på langs af arealet og den anden halvdel på tværs, så bliver frøene jævnt fordelt. Lidt gødning kan tilføres, og græsfrø og gødning rives let ned, også på langs og på tværs.

Klipning

Når græsset bliver omkring 6 cm højt foretages den første klipning. Klippehøjden på maskinen sættes til 4 cm. Herefter bør klippehøjden være 3-4 cm. Klippes for tæt får græsplanterne et dårligt rodnet, rodnettet er ikke solidt, der er risiko for mos.

Det afklippede græs bliver liggende, der er næring i det og det omsættes af regnorme og andre mikroorganismer, som sikrer ilt så græsplænen bliver frodig.

Af Jann Poulsen / Konsulent i Sydøstfyns kreds

DEN SYGE S DE

Plantevariationen i en kolonihave er så stor, at angreb af sygdomme og skadedyr sjældent giver virkelig stor skade. Det er dog også rart at vide hvad det er, der ind imellem rammer planterne, så de ikke mere ligner sig selv.

ARUNCUS-BLADHVEPS

IAGTTAGELSE: På almindelig fjerbusk (*Aruncus dioicus*) ses lysegrønne, op til 20 mm, lange larver, som gnaver på midten og i randen af blade. Der fremkommer flere generationer fra sidst på foråret og til først på efteråret. Planter kan blive fuldstændig afløvet.

ÅRSAG: Det er en bladhveps, som også kaldes spiraea-bladhveps. (Navnet skyldes at *Aruncus* engang var klassificeret til en *Spiraea*-art, men bladhveps angriber ikke spiræa). De voksne bladhvepse er sorte og gule, 6 mm lange, har to gennemsigtige vinger og oftest er benene gule.

HVAD KAN DER GØRES: Det er vigtigt at holde øje med tegn på bladskader; især forår og forsommer, hvor afløvningen vil være mest alvorlig for planten. Larver kan håndplukkes og destrueres eller evt. sprøjtes med en opløsning af brun sæbe.

HVID KRYSANTHEMUMRUST

IAGTTAGELSE: På bladundersiden af krysanthemumblade ses lyst brungule eller cremefarvede, hvælvede, vortagtige pustler (blærer). Oversiden har gule fordybninger, der svarer til en pustel (blære). Efterhånden bliver pustlerne lyse- til gyldenbrune og bladene kan mistrives og visne.

ÅRSAG: En svamp som trives bedst i fugtig luft. Den kan overleve fra år til år på overvintrende planter og rodhalse. Kan findes på både indendørs- og frilandskrysanthemum.

HVAD KAN DER GØRES: Sygdommen er forholdsvis sjælden. Sørg for god luftcirkulation for at nedsætte fugtigheden og fjern straks inficerede blade. Destruer slemt angrebne planter og brug dem ikke til formeringsmateriale.

KÅLBLADPLET

IAGTTAGELSE: På bladene udvikles rødviolette til brune pletter med gule rande. Det er de ældste, yderste blade der er mest udsatte. Der kan ses skarpt afgrænsede, koncentriske ringe i vævet og pletten kan dækkes af talrige sorte, hævede, bittesmå svampelegemer. Sygdommen kan optræde på alle slags kål, men er mest almindelig og skadelig på rosenkål idet den også kan angribe de små kålhoveder.

ÅRSAG: En svamp som trives under fugtige forhold.

HVAD KAN DER GØRES: Fjern hårdt angrebne blade og fjern alt planteaffald sidst på sæsonen.

ØSTJYLLAND LAVET KAMPAGNE FOR KOLONIHAYER

Målet er at få kolonihaver på den politiske dagsorden og få flere kolonihaveområder i Randers.

Informationskampagne

I begyndelsen af 2018 besluttede bestyrelsen i Østjyllands kreds at igangsætte en informationskampagne, der skulle fortælle borgerne i Randers om de kolonihaveforeninger, der er i byen. Kampagnen var et samarbejde mellem Kolonihaveforbundet og de 8 haveforeninger, der er i det bynære område.

Kolonihave – verdens bedste hobby

I første omgang udarbejdede vi en lille folder på 4 sider, hvor vi fortalte lidt om det at have en kolonihave. Vi fik udarbejdet plakater med billeder fra haver i foreningerne og fik dem indrammet, så de kunne præsenteres på en "udstilling". Vi bad en havekolonist om at skrive lidt om det at være med i et fællesskab i en forening, hvad dagligdagen indeholdt i haven og i det hele taget om at have en have. Og der fremkom mottoet, vi nu bruger i Østjyllands kreds: Kolonihave – verdens bedste hobby.

Aktivitetsdag var ikke en succes

Forinden fik vi en invitation fra Randers Naturcenter om at være med til en planlagt aktivitetsdag på centeret den 25. august. Vi udarbejdede annonce til aviserne og vi udsendte pressemeddelelse om vores deltagelse i aktivitetsdagen.

Derudover var der annoncer i pressen om åbne kolonihaver søndag den 9 september. Og det var det. Vi fandt hurtigt ud af at det ikke var det rette sted at præsentere kolonihaverne. Aktivitetsdagen var mest for lystfiskere, fuglekiggere, kanofolk og lignende. Der stod medlemmer fra haveforeningsbestyrelserne klar hele dagen for at fortælle folk om kolonihaver. De gjorde det godt, og der var da også en hel del interesserede, der fik et par bolsjer og en folder med hjem.

Men som skrevet, ikke den store succes.

Vores stædighed gav pote

Og så skulle man tro at "Det var det". Men nu er jyder jo stædige. Vi besluttede at prøve på ny, og vi henvendte os til Haveselskabets Randersafdeling. De har 2 gange om året plantebytte/-salg på Østervold – et befærdet strøg i Randers – og via et møde med dem blev vi enige om at deltage med en stand på disse dage. Den første fandt sted den 20. april. Og det var da lige her vi skulle være. Vi indkøbte en pavillon til en god pris – en næsten selvrejsende pavillon, der kan gøres klar på 15 minutter. Så kunne vi da stå i tørvejr, hvis det skulle dryppe lidt.

Vi brugte samme materiale som sidst, altså brochurer, plakater o.a. Og det gav pote. Vi fik talt med en masse mennesker om kolonihaver og kolonihavetanken. Og da vores mål er oplysning om netop kolonihaver og tanken bag dem, mener vi altså at det var et rigtigt sted og en rigtig tankegang at deltage.

Kampagneudvalget har et klart defineret mål

Vi har nu i Østjyllands kreds nedsat et udvalg på 5 personer, heraf to haveforeningsformænd. Det udvalg skal udarbejde en ny, større brochure, der i korte træk fortæller lidt om Kolonihaveforbundet, i større træk om Østjyllands kreds og i store træk om de enkelte haveforeninger, deres historie – kort fortalt – og om foreningen lige nu. Til indsamling af disse oplysninger bruger vi de virkelige eksperter på området, havekolonisterne selv.

Det er så tanken, at vi selvfølgelig vil bruge denne brochure/folder på vores "udstillinger", men vi vil derudover forsøge at få aftaler med forretninger i Randers om at få lov til at lægge folderen på strategiske steder i butikkerne, så forretningskunderne kan se den, altså lidt lige som slik i børnehøjde. Den skal selvfølgelig også være at finde på biblioteker ligesom kommunen vil få en del eksemplarer til deres brochurehylde. Og så vil vi forsøge at få politikerne i tale om nye områder til kolonihaver og dermed omtale i byråd og presse.

Vi vil kort sagt virkelig gå i brechen for at få udbredt kendskabet til kolonihaver blandt byens befolkning.

Man kan med andre ord sige, at den dag (om nogle år), hvor byrådet har sat kolonihaver på som et punkt på dagsordenen, og vi har fået etableret flere kolonihaveområder i Randers, så er målet nået.

Vi har en kommune, som er rigtig positiv overfor kolonihaverne, så derfor tror vi på at vi når i mål på et tidspunkt.

KOLONIHAVEFORBUNDETS JURA-AFDELING – HVAD KAN DU FÅ HJÆLP TIL?

Vi oplever ofte, at medlemmerne tolker juridisk bistand på en anden måde end Kolonihaveforbundets juraafdeling gør, og det kan give anledning til frustrationer.

sagsbehandler ikke konkret. Det betyder bl.a., at vi ikke indhenter modpartens synspunkt, og derfor tager vi også det fornødne forbehold for, at vores vejledning alene baserer sig på de oplysninger, som vi får, og at vi ikke kender modpartens version af sagen. Vi træffer heller ikke afgørelser i sager, da vi ikke har lov til at agere klagemyndighed. Vi skriver heller ikke breve for medlemmer/bestyrelser eller fører sager i retten.

Vi har naturligvis en økonomisk ramme, som vi agerer indenfor, og det betyder desværre, at vi har nogle begrænsninger og derfor ikke kan svare på alt mellem himmel og jord.

Vi svarer på alle spørgsmål om kolonihaveregler

Først og fremmest skal man huske på, at Kolonihaveforbundet er en interesseorganisation for kolonihaver. Det betyder, at vi ved en mængde om kolonihaver og deres daglige virke. Det er derfor primært spørgsmål vedr. vores egne kolonihaveregler, som man kan få vejledning om.

Medlemmer og bestyrelser i haveforeningerne kan derfor altid få juridisk vejledning om forholdet mellem medlemmer, bestyrelser og foreningen/generalforsamlingen. Det er typisk spørgsmål om, hvordan foreningen skal fungere (generalforsamling, bestyrelse, formandskab mv.) samt spørgsmål om de regler, der regulerer forholdet mellem medlem og forening – f.eks. reglerne i foreningens vedtægter, i medlemmets lejekontrakt mv.

Vi svarer dagligt på mange spørgsmål vedr. optagelse af medlemmer i foreningerne, medlemmernes daglige

liv i kolonihaven (fællesarbejde, ordensregler, forhold til bestyrelse osv.), samt ophør af medlemskab i foreningen.

Vi hjælper medlemmet videre

Juridisk vejledning betyder, at man kan få en snak med os på telefon eller mail. Vi orienterer om reglerne og om de muligheder, som medlemmet/foreningen har. Vi forsøger så vidt muligt at opstille de handlemuligheder, som medlemmet/bestyrelsen har, så de kan komme videre med deres problemstilling.

Bestyrelser kan få hjælp i forhold til myndigheder og udlejere

Foreningernes bestyrelser kan også henvende sig vedr. diverse problemer som de støder på i forhold til myndigheder og udlejere. Her hjælper vi gerne med juridiske forhandlinger, skriftlige oplæg og møder med myndigheder/udlejere. Vi kan derimod ikke påtage os at gå ind i sager som de enkelte medlemmer måtte have hos myndigheder og udlejere.

Vi kan ikke sagsbehandle eller træffe afgørelser

Vi yder alene generel vejledning om reglerne og deres anvendelse, men

Sommetider er andre bedre til at svare

Kolonihaveforeninger og deres medlemmer støder ofte på problemer ude i den "virkelige" verden, som vi ikke ved noget om. Sådanne juridiske spørgsmål, som ikke naturligt hører hjemme i en interesseorganisation for kolonihaver, må man finde svar på andre steder. Det kan eksempelvis være regler om hævd, vandregninger, forældelse, miljøregler, nedsivning af spildevand på forurenede jord, støjmålinger o.l. Det kan også være spørgsmål om mangler ved huskøb og skatteregler. Disse spørgsmål ligger udenfor Kolonihaveforbundets kompetenceområde, og vi kan derfor ikke svare på sådanne spørgsmål. I stedet henvises medlemmet til at spørge den relevante myndighed på området eller i øvrigt søge ekstern rådgivning.

Vi besvarer visse typer af generelle henvendelser om byggeri, men da byggereregler ofte er af meget lokal eller teknisk karakter, henvises medlemmet ofte til kredsen eller til den lokale byggemyndighed, da det i sidste ende er deres fortolkning, der er den gældende.

KREDS SØNDERJYLLAND - POLITISK STØTTE TIL KOLONIHAVERNES FREMTID

Der var fuldt hus i Sønderborg-
haveforeningen Sundeveds Fælleshus ved
et valgmøde Kr. Himmelfartsdag med de
lokale folketingsmedlemmer, daværende
sundhedsminister Ellen Trane Nørby (V)
og nuværende transportminister Benny
Engelbrecht (S) og med Kolonihaveforbundets
formand, Preben Jacobsen som indleder.

1. De tre hovedpersoner under debatten i Fælleshuset.
2. Benny Engelbrecht måtte have paraplyen til hjælp ved rundgangen i haveforeningen – her ved siden af Ellen Trane Nørby, haveforeningens formand, Margit Kjølbye og næstformand Hardy Johansen, med kreds- og foreningskasserer Christian Jacobsen foran.

Efter en rundgang med besøg i flere kolonihaver, bl.a. ministerens egen, bød kredsformand Preben Sørensen velkommen til debatmødet i Fælleshuset. Her redegjorde Kolonihaveforbundet for forbundets ønsker om en fortsat lovmæssig sikkerhed for kolonihavernes bevarelse landet over.

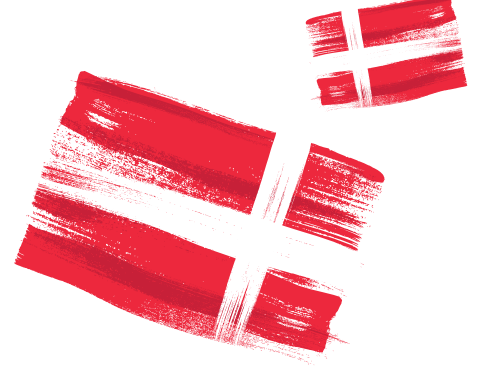
Begge politikere udtrykte en klar støtte til kolonihavernes bevarelse lokalt og på landsplan samt besvarede

sammen med forbundsformanden spørgsmål fra forsamlingen om denne del af et mere grønt Danmark fremover.

Preben Jacobsen besvarede endvidere spørgsmål om Kolonihaveforbundets landsdækkende vurderingsregler som et vigtigt redskab til at holde et rimeligt prisniveau landet over for kolonihaverne.

KOLONIHAVEFORBUNDET ØNSKER TILLYKKE

KØBENHAVN S 90 ÅRS JUBILÆUM

H/F Røde Mellemvej fejrede den 11. maj 2019 sit 90 års jubilæum. Selve jubilæet var den 6. maj 2019.

Bestyrelsen

KGS. LYNGBY DEN 5. SEPTEMBER 2019 HAR H/F STADION 75 ÅRS JUBILÆUM

Der er reception torsdag den 5. sep. 2019 kl. 17-19 i fælleshuset, Lundtoftevej 79, 2800 Kgs. Lyngby.

Med venlig hilsen

Mitzi Bachhausen

ODENSE 75 ÅRS JUBILÆUM I H/F ENGHAVEN

Den 6. juli 2019 holdt Odense Havelod Selskab og bestyrelseskolleger en hyggelig jubilæumsreception med fri pølsevogn, øl, vand, vin og diverse snacks.

Bestyrelsen

KØBENHAVN S H/F ENERGIEN FEJREDE 70 ÅRS JUBILÆUM

Lørdag den 1. juni fejrede H/F Energiens sit 70 års jubilæum med et lille traktement med mad og drikke. Alle var velkomne.

Kim Andersen

HERNING 60 ÅRS JUBILÆUM I H/F GODTHÅB

Den 29. august 2019 har Kolonihaveforeningen Godthåb i Herning 60 års jubilæum, som vil blive markeret med en sommerfest for medlemmerne i vores fælleshus.

Bestyrelsen

NY VARIG HAVEFORENING

I Havebladet nummer 3, august 2018, fortalte Preben Sørensen om haveforeningen Amager i Thisted, der blev reddet på målstregen. Haveforeningen stod over for nedrivning, da jorden blev solgt til en privat produktudvikler, som havde planer om at udstykke grunden til 68 byggegrunde. Nu har vi fået en lykkelig afslutning på en historie, der kunne være endt meget anderledes.

AALBORG H/F JØRGEN BERTHELSSENS MINDE FEJREDE 50 ÅRS JUBILÆUM

Lørdag den 27.4. fejrede H/F Jørgens Berthelsens Minde sit 50 års jubilæum med en middag på Hotel Comwell Hvide Hus i Aalborg.

Inger Kløjgaard

Frist for
manuskripter til
Havebladet #4 2019:
12. august

TAK FOR OPMÆRKSOMHEDEN

Hjertelig tak til alle for venlig opmærksomhed i anledning af min 70 års fødselsdag i april.

Peter Rønning-Bæk,
næstformand, Kolonihaveforbundet

RINGSTED

HAVEFORENINGEN HEIMDAL 40 ÅRS JUBILÆUM

Først og fremmest TILLYKKE til H/F Heimdal - en lille perle i det Midtsjællandske med 25 haver, hvor Claus Nielsen er formand på sit 21. år.

Til et sådant jubilæum kigges der oftest tilbage og der snakkes. Men det er kun haveejer Vera Sørensen som har været med fra start af, da Heimdal startede for 40 år siden.

På Benløse Kro ved Ringsted skulle der trækkes lod om de 25 haver, som foreningen består af. Vera havde sendt sin mand John afsted til dette møde og i første omgang fik de ikke en have ved mødet denne aften. Men de var dog heldige alligevel. For der var en anden som havde fået to havelodder ved lodtrækningen. Vera og John fik så alligevel en kolonihave i foreningen.

Den jord som haveforeningen Heimdal blev grundlagt på, var tidligere Amtets oplagringsplads for deres biler og materialer.

Vera fortæller at i starten blev de 25 haver adskilt af et stykke snor, da der ingen beplantning var. Hække og urtehave blev dog hurtigt anlagt. Sammenholdet og hjælpsomheden blomstrede. Vera husker også de gode fester med et sort smil på læben.

Vera fortæller, at der engang var en haveejer, som hvert år fik 2 kasser øl og sodavand af bestyrelsen, da han havde to gamle køleskabe i sin have, som han fyldte med is hjemme fra. Så foreningens medlemmer kunne købe en kold øl eller vand. Det var så meningen, at dette skulle løbe rundt af sig selv, så der hele tiden var penge til nye forsyninger - indtil den dag de kun kunne købe 15 øl hos købmanden. For der var det lille problem, at bestyreren af de to køleskabe havde drukket resten uden at betale. Efter denne episode var det slut med at kunne købe kold øl og vand i foreningen for en periode.

Da Veras mand John gik bort, syntes Vera at den have de startede med var blevet for stor og besværlig. Huset var heller ikke i for god en stand. Så da have nr. 17 blev sat til salg slog hun til. Haven virkede mere overskuelig og huset var bedre. Det er nu 10 år siden og Vera er glad for sin kolonihave.

Vera fortæller også at sammenholdet var noget andet i starten. Hun oplever at folk har nok i sig selv i dag. Men når det er sagt oplever Vera, at der stadig er sociale ting de er fælles om. Hun fortæller om foreningens traditioner: Der holdes som eksempel pinsemorgen hvor de mødes i fælleshuset og spiser morgenmad og hygger sig, holder Sct. Hans aften, høstfest osv.

Mens Vera fortæller kigger hun nogle gange på deres formand og kommer i tanke om, da fælleshuset skulle bygges "kan du huske" siger Vera og forsætter med at fortælle om den gang fælleshuset skulle bygges.

Fælleshuset er en gammel tyskerbarak inde fra Rødovre. Barakken blev skilt ad og kørt til Heimdal. Her blev den så samlet igen. Det skete da der var ølstrejke i Danmark. Så der blev sendt nogle stafetter til Tyskland efter forsyninger. Resterne af disse dåser ligger under fælleshuset som et lille minde.

Tak til Vera Sørensen, for at hun ville fortælle lidt fra årene der er gået, også tak til formand Claus Nielsen for input.

Midt og Østsjælland Kreds ønsker H/F Heimdal og Vera hjertelig tillykke med jeres 40. års jubilæum.

Kredsformand Nikolaj Winther.

1. Vera Sørensen.
2. Bestyrelsen Heimdal & Vera Sørensen.
3. Formand Claus Nielsen overrækker diplom til Vera Sørensen.

DIALOGNET - SÅDAN ER DET OPBYGGET

Af Iben Sandra Svensson / Kommunikation og politisk betjening, Kolonihaveforbundet

Dialognet er Kolonihaveforbundets intranet. Det er for dig, din haveforenings bestyrelse og din kreds. Det er på Dialognet, du bliver klogere på din bestyrelses arbejde og hvad der sker i Kolonihaveforbundet. Det er også her, du finder vigtige regler og dokumenter. I de to forgående blade har vi lavet guides til, hvordan du logger ind og hvordan du ændrer dit kodeord. I denne guide vil vi vise, hvordan du finder rundt.

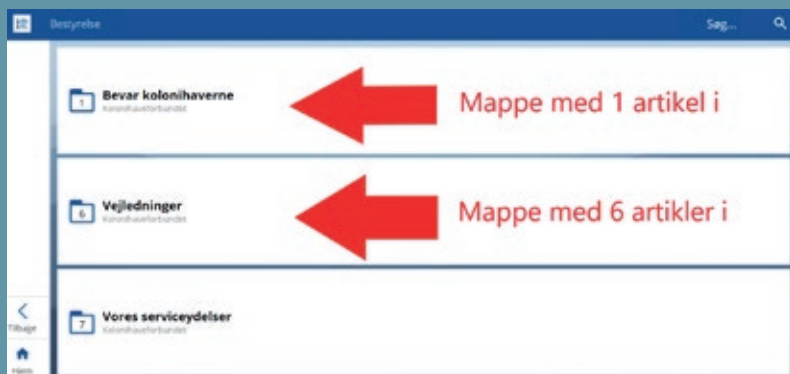
MENULINJEN

Dialognets menulinje ligger, til forskel fra andre sider, i bunden af skærmen.

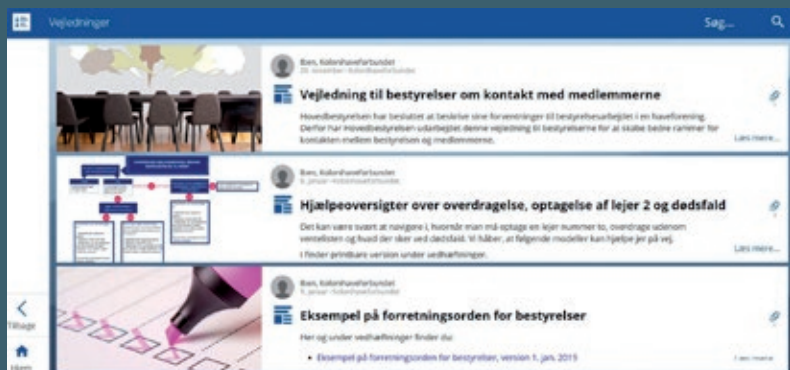
MAPPER

Når du trykker på et menupunkt, eksempelvis "Bestyrelse", kommer du ind til en mængde mapper.

ARTIKLER

Når du klikker på en mappe, eksempelvis "Vejledninger", kom du ind til artikler med indhold og vedhæftninger, som du kan trykke dig ind til. Når du vil tilbage til forsiden, trykker du bare på "hjem" i nederste, venstre hjørne.

KRYDSORD

Hvis du løser krydsordet og sender løsningen på ordet med spørgsmålstegnet til Kolonihaveforbundet, enten til mailadressen info@kolonihave.dk eller på postadressen **Smedeholm 13 C, 2. th, 2730 Herlev**, deltager du i lodtrækningen om tre præmier, der består af et gavekort på 300 kr. til et havecenter.

Løsningen skal være Kolonihaveforbundet i hænde senest 28. august 2019.

(vi er kun ude efter ordet med spørgsmålstegnet).

Løsningen i Havebladet nr. 2/2019 er Jacobsen.

Vinderne

1. Peter Eriksen, Odense C
2. Inger Elise Hansen, København V
3. Anja Saugberg, Hasselager

Alle 3 vindere får snarest deres gavekort tilsendt.

Vind
gavekort til
plantecenter!
Værdi: kr. 300,-

Hvilket japansk blomsterarrangement kaldes også Kado?

3 2019	STÆDIG	✓	FUGL	BRAND- FARLIG	REX	TALORD	KORPS	HASTE	FIRMA	SER MAN DET	ALTID
VÆKST											8
OMSKIF- TER					BAR OVER MED EPOKE			2			
TONE		LED DYR				JAG GRØN			SEKS INDTOG		
DYR			6 LÆGE- MIDDEL TITEL								
?						7		DRIK KÆRLIG			
DYR					RET KORT					FORTE FISK	
GRO			1			STÆVNE KILO	3		PERIODE KARAT		5
DRIK	4			HÆNDE				BANK			

– gode tilbud
til haven

C-muld

– også
i bigbags

**Muld
Spagnum
Barkflis
Træflis
Topdressing
Grus
Granitskærver**

Levering med lastbil
eller afhent selv
Container udlejning

Beregn selv pris på
www.l-n-g.dk

Lynge Naturgødning

Slangerupvej 16 · 3540 Lynge

48 18 73 50

Åben hverdage kl. 7-16
Lørdag kl. 9-13 fra d. 1 sept.

“Det bedste
jeg nogensinde har gjort!”

Toiletter fra kun 1795,- se vores
store udvalg af kolonihavetoiletter
på Backlund Ecologys hjemmeside.
www.backlund.dk

ÅBENT HUS
Man. 5. aug. kl. 17-19
Ons. 14. aug. kl. 16-18
Tirs. 20. aug. kl. 16-18
Tors. 29. aug. kl. 16-18
Man. 2. sep. kl. 17-19

Kampagnepris
kun kr. 5.595,-

Backlund Ecology
Holmebjerg 21,
2950 Vedbæk
60 93 14 53
backlund@backlund.dk
Find os også på Instagram!

STORT UDVALG!

I BRUGTE:

stalddøre med termoruder
terrassedøre
dobbelt terrassedøre
yderdøre
indvendige døre
termovinduer
glaspartier
energitermoruder
nye og brugte
radiatorer

Vi foretager også reparationer,
montering af døre, vinduer, terras-
ser og udestuer. Endvidere udfører
vi havearbejde, træfældning
og flisearbejde m.m.

Herluf Christensen

Herstedøstergade 25
2620 Albertslund

Tlf. 2442 3860

hcggenbyg@mail.dk

Åbent alle dage efter aftale
– også weekend og aften

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Model Vorsø 2
14,5 m², 44 mm kraftige bjælker.

Komplet byggesæt bestående af bundramme, væg i massive bjælker 44 mm, trægulv, spær, tagbrædder, sternbrædder, vinduer og døre samt diverse lister. Vinduer leveres med termoruder, sprosseramme, beslag, greb og lås.

Nu kun kr. 27.900,- inkl. moms og lev.

Byggesættet er umålet, ekol. montage, tagbeklædning, fundament, isolering og montage.

KONTOR & UDSTILING: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - TLF. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKSVEJ 82, 4000 ROSKILDE (åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 14.00)

nynorm
SIDEN 1975

WWW.NYNORM.DK

Danmarks største udvalg af havehuse

Spar 550 kr

SolarMagic®

SolarMagic er markedets bedste og billigste luftsolfangersystem, hvilket er dokumenteret i den eneste helt uvildige test af luftsolfangersystemer i Danmark.

Den bedste gave du kan gi dig selv og dit havehus.

Særligt tilbud kun til kolonihavebladets læsere.

1 stk. SolarMagic model M40wall, som vist på billedet Nu til 1.950,- før 2.500,- Spar 550,-

(Passer til et hus på op til 50m². Leveringsomkostninger 200,- kan kun bestilles ved tlf. henvendelse på 60231200, da prisen er forbeholdt kolonihavebladets læsere)

SolarMagic, Kammersgårdsvej 36, 7760 Hurup
Tlf. 6023 1200 - kontakt@solarmagic.dk
www.solarmagic.dk

GANLØSE

Fritidsbyg ApS

Kolonihavehuse & sommerhuse

Besøg vore prøvehuse i Ganløse

**På adressen:
Målvvej 99 - Ganløse**

Vi giver også gerne tilbud ud fra egne tegninger

	Råhus opstillet:	Indv. materialer til færdiggørelse:	Råhus indv. materialer og montering:
12,0 m ²	kr. 56,000	kr. 12,200	kr. 78.690
20,0 m ²	kr. 81,400	kr. 17,890	kr. 113.600
28,0 m ²	kr. 105,000	kr. 38,400	kr. 168.900
31,5 m ²	kr. 119,580	kr. 39,400	kr. 185.800
36,0 m ²	kr. 126,200	kr. 42,600	kr. 200.300
40,0 m ²	kr. 133,800	kr. 46,200	kr. 213.600
40,5 m ²	kr. 133,800	kr. 43,500	kr. 211.700
45,0 m ²	kr. 147,200	kr. 48,900	kr. 235.100
57,0 m ²	kr. 180,900	kr. 57,500	kr. 291.200
6,0 m ² skur	kr. 21,400		
9,9 m ²	kr. 27,400		

Mellem kl. 17-18

Tlf. 4818-3753

Biltelefon 4020-3753

Korskær 4, Ganløse, 3660 Stenløse

www.ganlosefritidsbyg.dk

*Alle priser er incl. 25% moms.
Alle modeller kan laves med loft til kip. hems.
Nøglefærdige huse, indhent tilbud.
Vinduer og døre med termoglas lavenergi
Tag: Gitterspær 15°. B6 etemit. sort
100 mm mineraluld.
3/4x4" profilbrædder, plastfolie.
Væg: 2x4" tømmer. Vindpap.
1x5 profilbrædder, plastfolie.
Gulv: 2x5" tømmer. 100 mm mineraluld
Vindpap. 22mm spånplade.*

Der er flere gode grunde til at vælge et hus fra GANLØSE FritidsByg:

- **NYHED!** Punktfundament er med i prisen
- Gulvstrøer er overfladeben, 5x5" 2x5"
- Indskud er trykimprægneret
- Stolpekonstruktion 4x4" 2x4"
- Udvendig beklædning: 1x5" profilbrædder, trykimprægneret
- Alle vinduer er oplukkelige, DVK-mærket
- 100 mm isolering i HELE huset, mere efter ønske
- Vinduer og døre kan flyttes efter deres ønske - vi bygger gerne efter Deres tegning
- Indvendig beklædning: 3/4x4" profilbrædder, indv. kvinta og plastfolie indv. glatte døre
- Gulvbrædder eller klikgulv til merpris af 195.00 m²
- 44 års erfaring med kolonihavehuse og sommerhuse.
- **NYHED!** Vinduer og døre med termoglas/fabriksmalet
- Merpris for ekstra isolering i sommerhuse

NYHED: Nu også Sibirisk lærk mod merpris

Vi kommer ikke på Fyn og i Jylland

www.solundhuse.dk

SØLUND

Kolonihavehuse i eget design
Danmarks største udstilling af bjælkehytter

Diana
35.999,-

Luna
37.999,-

Cleo
21.999,-

Sølund Huse Overby Skovvej 3 8732 Hovedgård

Birkedalhuset

- Vær din egen arkitekt og byg hvad du drømmer om.
- Vi leverer alle typer hytter og huse som selvbyg, medbyg eller totalentreprise.
- Mere end 650 kvalitetshuse leveret siden 2003.
- Få udarbejdet et gratis og uforpligtende tilbud

www.birkedalhuset.dk · Tlf. 2420 6009

Kolonihavehuse & Bjælkehytter

Model Gotland 16
15,2m2, 40mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før kr. 24.500,-
Nu kun kr. **23.250,-** inkl. moms og lev.

Model Hornbæk
24m2 + 9m2 veranda, 70 mm kraftige bjælker.
Komplet byggesæt med vinduer og dør.
Før 77.400,-
Nu kun kr. **75.900,-** inkl. moms og lev.

DESIGN DIT EGET KOLONIHAVEHUS

- eller vælg mellem en af vores mange standard modeller.

Design dit eget drømmehus fra kun 1600,- kr. pr. m2 eller vælg imellem mere end 100 færdige råhuse og hytter på vores hjemmeside www.nynorm.dk. Vi tilbyder også rådgivning og hjælp til byggeplaner.

Model Copenhagen FÆRDIGMONTERET

Har du en drøm om en ny bjælkehytte, men ikke ønsker at montere selv, så kan vi tilbyde færdig montering.

I prisen vil være inkluderet montering af hytte på byggeherrens fundament, isoleringssæt til væg og tag inkl. isoleringsmateriale, shingles tagpap og malede vinduer m.m.

Kun 319.900,- i 70mm
RING og hør nærmere.

Vidste du at 5.800
Danske boligejere har handlet bjælkehytter hos Nynorm de seneste år

50-92 mm

Alle er umalet byggesæt med termoglas eller 1 lag glas, ekskl. montage sæt, tagbeklædning, fundament og isolering.

nynorm® SIDEN 1975

KONTOR & Udstilling: BYTOFTEN 10 - 5550 LANGESKOV - Tlf. 70 23 15 51 - MAIL: NYNORM@NYNORM.DK
UDSTILLING: HÅNDVÆRKERVEJ 82, 4000 ROSKILDE (Åbent alle dage, dog kun bemandet torsdag 9.30 - 14.00)

WWW.NYNORM.DK

Sidste udgave af Havebladet 2019

Sidste udgave af havebladet
2019 udkommer i
begyndelsen af oktober.

FORKERT NAVN OG ADRESSE PÅ HAVEBLADET??

Husk at alle rettelser vedr. medlemsnavn og adresse skal ske til din egen haveforenings bestyrelse.

Når du ønsker adresseændring

Hvis du ønsker at ændre adresse, så du modtager Havebladet i din postkasse i haven, er det din bestyrelse, du skal tale med. Det er din bestyrelse i haveforeningen, der ændrer adresser i Foreningsportalen.

KOLONIHAVEFORBUNDETS HJEMMESIDE

På Kolonihaveforbundets hjemmeside, **www.kolonihaveforbundet.dk** finder du mange oplysninger om kolonihavelivet. Du har også mulighed for at se Havebladet som PDF-fil på DialogNet.

HAR DU NOGET PÅ HJERTE?

Har du noget på hjerte, som du mener kan være af generel interesse for alle kolonihavebrugere, er du velkommen til at komme med et indlæg i Havebladet under rubrikken Dit synspunkt. Indlægget må ikke være på mere end 3600 anslag inkl. ordmellemlinier mv., det må ikke være personrelateret og det vil ikke blive kommenteret. Hvis indlægget bringes og det er for langt, forbeholder redaktionen sig ret til at forkorte.

FIND DIT MEDLEMSNUMMER (KUNDENUMMER)

Hvis du skal bruge dit medlemsnummer, finder du det til højre ved dit adressefelt bag på Havebladet hvor det dog kaldes kundennummer. Du skal bl.a. bruge nummeret når du vil logge på DialogNet.

SEND ET PAR ORD

Har jeres forening jubilæum?
Har et af jeres medlemmer
jubilæum? Er der noget,
I gerne vil fortælle andre
kolonihavebrugere om? Så send et
par ord enten pr. e-mail til info@kolonihave.dk eller pr. post til

Kolonihaveforbundet
Smedeholm 13 C, 2. th.
2730 Herlev

500-600 anslag i alt er fint.